

“शिक्षित नागरिक, समृद्ध पालिका”
साक्षर समाज, उज्ज्वल भविष्य”

परवानीपुर गाउँपालिका साक्षरता अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन

सबैको शिक्षा, सबैको विकास
साक्षर परवानीपुर, समृद्ध परवानीपुर

साक्षर नागरिक

समावेशी सहभागिता

गुणस्तरीय शिक्षा

समृद्ध परवानीपुर

परवानीपुर गाउँपालिका
लिपनीमाल, बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल

मोबाईल नं. ९८०२८८९९६३

info@parwanipurmun.gov.np

www.parwanipurmun.gov.np

परवानीपुर गाउँपालिका साक्षरता अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन

तयार गर्ने

**Rural Region and Agro-Forestry Development Centre
Bara**

विषय सूची

परिच्छेद: १ परिचय	4
१.१ पृष्ठभूमि	4
१.२. अध्ययनको औचित्य	4
१.३ अध्ययनका उद्देश्य	5
१.४ अध्ययन पद्धति	5
१.४.१ वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा, सूचना व्यवस्थापनका औजार र कार्यविधि स्वीकृति	5
१.४.२ तथ्याङ्क व्यवस्थापन औजार तथा सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास	5
१.४.३ साक्षरता अवस्था संकलन तयारी गोष्ठी तथा कार्ययोजना स्वीकृति	6
१.४.४ सर्वेक्षक तथा सुपरभाइजरको छनौट तथा प्रशिक्षण	6
१.४.५ दितिय श्रोतबाट सूचना संकलन	6
१.४.६ तथ्याङ्क विश्लेषण	6
१.४.६ गाउँपालिकाबाट प्रमाणीकरण कार्यशाला	7
१.४.७ साक्षरता कक्षा सञ्चालनका लागि कार्ययोजना निर्माण	7
परिच्छेद: २ अध्ययन क्षेत्रको परिचय	8
२.१ गाउँपालिकाको परिचय	8
२.२ जनसांख्यिक अवस्था	8
२.२.१ वडागत जनसंख्या विवरण	8
२.२.२ उमेरगत जनसंख्या	9
२.३ सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था	10
२.३.१ विवाह गर्दाको औसत उमेर	10
परिच्छेद ३: साक्षरता अवस्था विश्लेषण	11
३.१ नेपालको साक्षरताको अवस्था	11
३.१.१ प्रदेश अनुसार साक्षरताको अवस्था	11

३.१.२ मधेश प्रदेशमा साक्षरताको अवस्था.....	12
३.१.३ बारा जिल्लाको साक्षरताको अवस्था.....	13
३.२ नेपालमा पुर्ण साक्षरता कार्यक्रम.....	15
३.३ पुर्ण साक्षर मापनका सूचकहरू.....	15
परिच्छेद: ४ गाउँपालिकाको साक्षरताको अवस्था	18
४.१ गाउँपालिकामा निरक्षरताको अवस्था.....	18
४.२ गाउँपालिकामा निरक्षरताको अवस्था (१५ देखी ६० वर्ष).....	20
४.३ सुचक अनुसार निरक्षर जनसंख्याको अवस्था (वडा गत विश्लेषण).....	21
परिच्छेद ५: निस्कर्ष र सुझाव.....	30
अनुसूची १: १६ देखी ६० वर्षसम्मका निरक्षर व्याक्तिको विवरण	32
अनुसूची २: गाउँपालिकामा रहेका ६० वर्ष माथिका निरक्षर व्याक्तिको विवरण.....	104
अनुसूची ३ परवानीपुर गाउँपालिका, बारा लाई पूर्णसाक्षर गाउँपालिका घोषणा गर्नका लागि घरघुरी सर्वेक्षण प्रश्नावली	112
अनुसूची ४: गाउँपालिकामा रहेका निरक्षर रहेका सदस्यको विवरण संकलन फारम.....	118

परिच्छेद: १ परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

शिक्षा मानव विकासको आधारभूत आधार मानिन्छ र साक्षरता त्यसको पहिलो चरण हो। साक्षर नागरिकले सामाजिक, आर्थिक तथा राजनीतिक प्रक्रियामा सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्दछ, जसले समग्र विकासलाई गति दिन्छ। नेपाल सरकारले शिक्षा तथा साक्षरता विस्तारलाई प्राथमिकता दिँदै विभिन्न नीति, कार्यक्रम तथा अभियानहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। तथापि, देशका विभिन्न स्थानीय तहमा साक्षरताको अवस्था समान छैन र अझै पनि केही समुदाय, विशेष गरी महिला, दलित, विपन्न तथा सीमान्तकृत समूहहरूमा निरक्षरताको समस्या विद्यमान छ।

नेपालमा “साक्षर नेपाल अभियान” अन्तर्गत पूर्ण साक्षर पालिका तथा जिल्ला घोषणा गर्ने अभियान नेपाल सरकारको मन्त्रिपरिषद्ले वि.सं. २०६९ मंसिर १४ गते “साक्षर नेपाल अभियान (२०६९-२०७२)” को अवधारणापत्र स्वीकृत गरेपछि देशभर साक्षरता विस्तार कार्यक्रम औपचारिक रूपमा सुरु भएको थियो। यस अभियानको मुख्य उद्देश्य १५ वर्षभन्दा माथिका सबै नागरिकलाई आधारभूत रूपमा पढ्न, लेख्न र सामान्य गणना गर्न सक्ने बनाउँदै नेपाललाई पूर्ण साक्षर राष्ट्र घोषणा गर्नु हो।

यस अभियान अन्तर्गत गाउँपालिका, नगरपालिका, जिल्ला र प्रदेशलाई क्रमशः साक्षर क्षेत्र घोषणा गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। कुनै पालिकामा तोकिएमा सुचक अनुसार १५-५९ वर्ष उमेर समूहका कम्तीमा ९५ प्रतिशत नागरिक साक्षर भएमा सो पालिकालाई “पूर्ण साक्षर पालिका” घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ। हालको अवस्था अनुसार नेपालका ६५ भन्दा धेरै जिल्ला तथा स्थानीय तहहरू साक्षर घोषणा भइसकेका छन्, तर अझै केही जिल्ला विशेषगरी मधेश प्रदेशका धनुषा, बारा, पर्सा, रौतहट, महोत्तरी, सर्लाही, सिरहा, सप्तरी लगायत जिल्लाहरू पूर्ण साक्षर घोषणा हुन बाँकी रहेका छन्। विभिन्न तथ्यांक अनुसार नेपालका धेरै जिल्लामा ७५-९० प्रतिशतसम्म साक्षरता पुगेको भए पनि सबै ठाउँमा ९५ प्रतिशतको मापदण्ड पूरा हुन सकेको छैन। तथापि, विशेष गरी ग्रामीण तथा सीमान्तकृत समुदायमा अझै निरक्षरताको समस्या देखिएकाले पूर्ण साक्षर नेपाल घोषणा गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न निरन्तर प्रयास आवश्यक रहेको छ। मधेश प्रदेशमा पर्ने बारा जिल्लाको परवानीपुर जिल्ला हालसम्म पुर्णसाक्षर पालिका घोषणा गर्नका लागि वास्तविक तथ्याङ्कको

अभाव रहेकाले बारा जिल्लाको परवानीपुर गाउँपालिकाले RRFDC संस्थाको सहयोगमा घरधुरी सर्वेक्षण गरि यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

१.२. अध्ययनको औचित्य

परवानीपुर गाउँपालिकालाई हाल सम्म पुर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्न सकिएको छैन। यस पालिका पुर्ण साक्षर नहुनुमा सामाजिक, आर्थिक तथा लैङ्गिक अवस्थासँग प्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित रहेको देखिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार साक्षरता दरमा तुलनात्मक रूपमा सुधार भए तापनि महिला, दलित तथा विपन्न समुदायमा निरक्षरताको समस्या अझै विद्यमान छ। गाउँपालिकालाई पुर्ण साक्षर घोषणा गर्नका लागि प्रभावकारी साक्षरता

कार्यक्रम सञ्चालन गर्न स्थानीय तहलाई वास्तविक तथ्याङ्क र विश्लेषण आवश्यक हुन्छ । यस अध्ययनले गाउँपालिकाभित्रको साक्षरता अवस्था, निरक्षरताका कारण, र प्रभावित समूहको पहिचान गर्न सहयोग गर्नेछ । प्राप्त तथ्याङ्कले लक्षित समूहमा कुन किसिमको साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, स्थानीय नीति निर्माण तथा स्रोत व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आधार प्रदान गर्नेछ, जसले समावेशी शिक्षा र दिगो सामाजिक विकासमा योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

१.३ अध्ययनका उद्देश्य

यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य परवानीपुर गाउँपालिकामा साक्षरताको वास्तविक अवस्था पहिचान गर्नु हो । अध्ययनले निम्नलिखित विशेष उद्देश्य पूरा गर्ने लक्ष्य राख्दछः

- गाउँपालिकाभित्रको समग्र साक्षरता दर, लिङ्ग, उमेर समूह, जाति/समुदाय र वडा अनुसारको साक्षरता अवस्था विश्लेषण गर्नु ।
- निरक्षरताका प्रमुख कारणहरू र चुनौतीहरू पहिचान गर्नु ।
- साक्षरता सुधार र समावेशी शिक्षा प्रवर्द्धनका लागि व्यावहारिक सिफारिसहरू तयार गर्नु ।
- गाउँपालिकाको साक्षरता योजना, नीति निर्माण र कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आधारभूत तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु ।

१.४ अध्ययन पद्धती

१.४.१ वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा, सूचना व्यवस्थापनका औजार र कार्यविधि स्वीकृती

गाउँपालिकामा रहेका निरक्षर नागरिकको सूचना संकलन गर्नका लागि नेपाल सरकारले निर्धारण गरेका सूचक अनुसार सूचना व्यवस्थापन प्रणाली, सर्वेक्षण औजार र सूचना व्यवस्थापन प्रणाली र तयारी विधि तय गरियो । सो अनुसार गाउँ कार्यपालिकाको नेतृत्व र सरोकारवालाको सहयोगमा विस्तृत तथा खण्डीकृत सूचनाको आधार सहितको शैक्षिक विवरण तयारीका लागि स्रोत साधन जुटाउने, तथ्याङ्क संकलन कार्यका लागि सर्वेक्षक परिचालन गर्ने, तथ्याङ्क संकलन कार्यमा वडा समिति तथा कार्यालय, शिक्षा शाखा र सरोकारवालाको सहभागिता र तथ्याङ्क संकलन कार्यको अनुगमन तथा गुणस्तर सुनिश्चिता गर्ने सम्बन्धमा गाउँ कार्यपालिकाबाट र RRAFDC Bara गर्ने निर्णय गरियो ।

१.४.२ तथ्याङ्क व्यवस्थापन औजार तथा सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास

नेपाल सरकारले पुर्ण साक्षर पालिका घोषणाका लागि तय गरेका सुचक अनुसार निर्माण गरेको प्रस्नावली अनुसार तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीका आधारमा तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण, प्रस्तुती र अद्यावधिक सम्बन्धी औजार तथा सूचना व्यवस्थापन प्रणाली तयार गरियो । उपरोक्त बमोजिम तयार तथ्याङ्क व्यवस्थापनका औजार तथा सूचना व्यवस्थापन प्रणाली देहायअनुसार रहेको छ ।

क. तथ्याङ्क संकलन औजार

- सर्वेक्षण फाराम तथा मोबाइल एप्लीकेशन,
- तथ्याङ्क प्रशोधन, प्रस्तुती र अद्यावधिक औजार
- वस्तुस्थिति विवरणको दस्तावेज तयारी

१.४.३ साक्षरता अवस्था संकलन तयारी गोष्ठी तथा कार्ययोजना स्वीकृति

गाउँ कार्यपालिकाको आयोजनामा कार्यपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी र स्थानीय सरोकारवाला बीच साझा बुझाई र धारणा बनाउन तथा साक्षरता अवस्था विवरण तयारी कार्ययोजना तयारी गर्न एक दिवसीय गाउँपालिका स्तरीय तयारी कार्याशाला आयोजना गरियो । उक्त कार्याशालामा देहायमा उल्लिखित विषयवस्तु बारे जानकारी, छलफल र अनुमोदन गरियो:

- विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा तयारी विधि,
- तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण र प्रस्तुती एवम् स्थानीय सरकार प्रोफाइल सूचना व्यवस्थापन प्रणाली,
- सर्वेक्षक एवं सुपरभाइजरको योग्यता र अनुभव, संख्या, छनौट, तालिम, परिचालन र अनुगमन प्रक्रिया,
- साक्षरता विवरण तयारी सम्बन्धी संयन्त्र तथा सरोकारवालाको जिम्मेवारी, भूमिका तथा प्रतिवद्धता,
- साक्षरता विवरण तयारी कार्ययोजना सम्बन्धी प्रस्तुति, छलफल तथा स्वीकृति,
- साक्षरता विवरण तयारी सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग तथा संरचना र कार्यविवरण।

१.४.४ सर्वेक्षक तथा सुपरभाइजरको छनौट तथा प्रशिक्षण

अभिमुखीकरण कार्यक्रमको छलफल तथा कार्ययोजना अनुसार गाउँपालिकाबाट १५ सर्वेक्षक छनौट गरी स्वीकृत प्रश्नावली वा मोबाईल एप्सको प्रयोग र संकलन विधि र प्रक्रियाको अभिमुखीकरण गरिएको थियो। उक्त सूचना संकलन अभिमुखी कार्यक्रममा १५ सर्वेक्षकहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

१.४.५ दितिय स्रोतबाट सूचना संकलन

यस अध्ययनका लागि आवश्यक जनसंख्या, पारिवारिक अवस्था, लैङ्गिक अवस्था लगायतका तथ्याङ्क राष्ट्रिय जनगणनाका २०७८ सङ्कलन गरिएको छ। त्यस्तै शिक्षा सम्बन्धी सूचना सम्बन्धित विद्यालयका अभिलेख तथा प्रशासनिक अभिलेख बाट प्राप्त गरिएको छ। यसरी उपलब्ध द्वितीय स्रोतका तथ्याङ्कलाई संकलन, प्रमाणिकरण तथा विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।

१.४.६ तथ्याङ्क विश्लेषण

अध्ययनका क्रममा प्राथमिक तथा दितिय स्रोतबाट संकलन गरिएका तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित रूपमा प्रशोधन तथा विश्लेषण गरिएको छ। प्राप्त तथ्याङ्कलाई विभिन्न सूचकका आधारमा वर्गीकरण गरी प्रतिशत, अनुपात तथा तुलनात्मक विश्लेषण विधि प्रयोग गरिएको छ। साथै तथ्याङ्कलाई स्पष्ट र सहज रूपमा प्रस्तुत गर्न चार्ट, तालिका तथा ग्राफको प्रयोग गरिएको छ। वडागत तथा समग्र अवस्थाबीच तुलना गर्दै प्रमुख प्रवृत्ति, भिन्नता र सम्बन्धित अवस्थाको व्याख्या गरिएको छ। यसरी प्राप्त परिणामलाई अध्ययनको उद्देश्यसँग जोड्दै निष्कर्ष निकाल्ने तथा आवश्यक सुझाव प्रस्तुत गर्ने कार्य गरिएको छ।

१.४.६ गाउँपालिकाबाट प्रमाणीकरण कार्यशाला

अध्ययनबाट प्राप्त तथ्याङ्क, विश्लेषण र प्रारम्भिक निष्कर्षहरूलाई प्रमाणीकरण गर्न गाउँपालिका संगको समन्वयमा एक प्रमाणीकरण कार्यशाला आयोजना गरिएको थियो। उक्त कार्यशालामा गाउँपालिका अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्षहरू, विषयगत शाखाका प्रतिनिधि, विद्यालय प्रतिनिधि, सरोकारवाला निकाय तथा समुदायका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो।

कार्यशालामा प्रतिवेदनका मुख्य तथ्याङ्क, विश्लेषण र निष्कर्षहरू प्रस्तुत गरी सहभागीहरूबाट सुझाव, प्रतिक्रिया तथा आवश्यक सुधारका विषयमा छलफल गरिएको थियो। प्राप्त सुझाव तथा सिफारिसहरूलाई समेटेर प्रतिवेदनलाई परिमार्जन तथा अन्तिम रूप प्रदान गरिएको हो।

१.४.७ साक्षरता कक्षा सञ्चालनका लागि कार्ययोजना निर्माण

सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा प्रतिवेदनका निष्कर्षहरूको आधारमा गाउँपालिकामा रहेका निरक्षर व्यक्तिहरूको अवस्थालाई पहिचान गरी साक्षरता कक्षा सञ्चालनका लागि कार्ययोजना तयार गरिनेछ। उक्त कार्ययोजनामा लक्षित समूहको पहिचान, कक्षा सञ्चालन हुने स्थान, समय तालिका, सहजकर्ताको व्यवस्था, आवश्यक शैक्षिक सामग्री तथा अनुगमन र मूल्याङ्कनका विधिहरू समेटिनेछन्। यसरी तयार गरिएको कार्ययोजनाले स्थानीय आवश्यकताअनुसार प्रभावकारी रूपमा साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

परिच्छेद: २ अध्ययन क्षेत्रको परिचय

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

नेपालको सबभन्दा सानो गाउँपालिकाको रूपमा परिचित परवानीपुर गाउँपालिका हो । परवानीपुर गाउँपालिका मधेश प्रदेशको बारा जिल्लाभित्र पर्छ । यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल १५.४८ वर्ग कि.मि. रहेको छ जुन नेपाल कै सबभन्दा कम क्षेत्रफल भएको गाउँपालिका हो । ५.४६ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र भएको वडा नं. १ (बुनियाद) मा ६१९६ जनसंख्या टोकनी सहित ३.९७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र भएको वडा नं.२ मा ३५०५, लिपनीमाल सहित १.७६ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र भएको वडा नं. ३ मा ४४११, चैनपुर विर्तासहित १.५७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र भएको वडा नं. ४ मा ५६५१ र बहुअरीसहित २.७२ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र भएको वडा नं. ५ मा ४९८२ जनसंख्याको बसोवास रहेको छ । यस गाउँपालिकाको केन्द्र वडा नं. ३ लिपनीमालमा रहेको छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वमा बारा जिल्लाको प्रसौनी गाउँपालिका, पश्चिम र दक्षिणमा पर्साको जिल्लाको वीरगज महानगरपालिका र भने उत्तरमा जितपुरसिमरा उप-महानगरपालिका रहेको छ ।

कृषि प्रधान जिल्लाको रूपमा परिचित बारा भित्र पर्ने २ उप-महानगरपालिका, ५ नगरपालिका र ९ वटा गाउँपालिका गरी १६ वटा स्थानीय तहका पालिकामध्ये परवानीपुर गाउँपालिका साँस्कृतिक, धर्मिक र सामुदायिक विविधतायुक्त एउटा पालिका हो । जिल्लाको पश्चिममा रहेको यो गाउँपालिका पर्सा बारा औद्योगिक क्षेत्रको हिस्सा पनि हो । औद्योगिक हिसाबले यसले देशमै महत्व राख्दछ । यहाँ कृषि, पशुपालन, माछापालनका साथै हाँस-कुखरा, परेवाजस्ता घरपालुवा पंछीपालनको आधारमा यहाँको परम्परागत आर्थिक ब्यवस्था रहेको पाइन्छ । यस पालिकाका धेरै व्यक्तीले वडा नं. ३, ४ र ५ मा विभिन्न उद्योगहरुमा रोजगारी प्राप्त गरेका छन् । साना ब्यवसाय, बैदेशिक रोजगारी तथा जागिरजस्ता ब्यवस्थित आर्थिक स्रोत पनि स्थानीयले अपनाएको पाइन्छ । धानबाली, गहुँबाली, दलहन, तेलहन, मकै र तरकारी यहाँका मुख्य कृषि उपज हुन ।

२.२ जनसांख्यिक अवस्था

२.२.१ वडागत जनसंख्या विवरण

परवानीपुर गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण अनुसार कुल जनसंख्या २६,७३० रहेको छ। यसमध्ये महिला जनसंख्या १२,६९९ तथा पुरुष जनसंख्या १४,०३१ रहेको छ। तथ्याङ्क अनुसार गाउँपालिकामा पुरुष जनसंख्या महिलाभन्दा केही बढी रहेको देखिन्छ।

वडागत विश्लेषण गर्दा वडा नं. १ मा सबैभन्दा बढी ६,९४९ जनसंख्या रहेको छ, जसमा ३,२९५ महिला र ३,६५४ पुरुष रहेका छन्। यसले वडा नं. १ जनघनत्व तथा बसोबासका दृष्टिले सबैभन्दा ठूलो वडा रहेको संकेत गर्दछ।

वडा नं. ४ मा ५,५७६ जनसंख्या रहेको छ, जसमा २,६१० महिला तथा २,९६६ पुरुष रहेका छन्। यो वडा जनसंख्याको हिसाबले दोस्रो ठूलो वडा हो।

वडा नं. २ मा कुल ४,९२१ जनसंख्या रहेको छ। यसमध्ये २,२८७ महिला र २,६३४ पुरुष रहेका छन्।

वडा नं. ५ मा ४,७६८ जनसंख्या रहेको छ भने महिला २,२६७ र पुरुष २,५०१ रहेका छन्।

सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ३ मा रहेको देखिन्छ, जहाँ कुल ४,५१६ जनसंख्या रहेको छ। यसमध्ये २,२४० महिला तथा २,२७६ पुरुष रहेका छन्।

समग्र विश्लेषण गर्दा सबै वडामा पुरुष जनसंख्या महिलाभन्दा केही बढी रहेको देखिन्छ। वडा नं. १ र वडा नं. ४ मा जनसंख्या बढी भएकाले ती क्षेत्रमा पूर्वाधार विकास, स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाइ तथा अन्य सार्वजनिक सेवाको आवश्यकता तुलनात्मक रूपमा बढी रहने देखिन्छ। त्यस्तै, कम जनसंख्या भएका वडामा पनि आधारभूत सेवा तथा समावेशी विकास कार्यक्रमलाई समान रूपमा विस्तार गर्न आवश्यक देखिन्छ।

यस तथ्याङ्कले परवानिपुर गाउँपालिकामा सन्तुलित वडागत विकास योजना, सेवा वितरण तथा स्रोत व्यवस्थापन गर्न जनसंख्या वितरणलाई आधार बनाउनुपर्ने आवश्यकता स्पष्ट गर्दछ।

तालिका २.१ वडागत जनसंख्या विवरण

वडा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	३२९५	३६५४	६९४९
२	२२८७	२६३४	४९२१
३	२२४०	२२७६	४५१६
४	२६१०	२९६६	५५७६
५	२२६७	२५०१	४७६८
जम्मा	१२६९९	१४०३१	२६७३०

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण २०८३

२.२.२ उमेरगत जनसंख्या

परवानिपुर गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २६,७३० रहेको छ। यसमध्ये महिला जनसंख्या १२,६९९ (४७.५ प्रतिशत) तथा पुरुष जनसंख्या १४,०३१ (५२.५ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ। यस तथ्याङ्कले गाउँपालिकामा पुरुष जनसंख्या महिलाभन्दा केही बढी रहेको संकेत गर्दछ।

उमेर समूहगत रूपमा हेर्दा १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहमा १६,५९७ जना (६२.०९ प्रतिशत) जनसंख्या रहेको छ, जुन सबैभन्दा ठूलो हिस्सा हो। यसले परवानिपुर गाउँपालिकामा कार्यशील तथा उत्पादनशील उमेर समूहको जनसंख्या उच्च रहेको देखाउँछ। यस समूहको उच्च उपस्थितिले आर्थिक गतिविधि, श्रमशक्ति तथा विकास निर्माणका कार्यमा सक्रिय जनसहभागिता रहने सम्भावना संकेत गर्दछ।

५ देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा ५,१५६ जना (१९.२९ प्रतिशत) रहेका छन्। यसले विद्यालय जाने उमेर समूहको जनसंख्या उल्लेखनीय रहेको देखाउँछ। त्यसैले शिक्षा, विद्यालय पूर्वाधार, बालमैत्री कार्यक्रम तथा बाल विकाससम्बन्धी सेवामा विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिन्छ।

० देखि ४ वर्ष उमेर समूहमा २,६५१ जना (९.९२ प्रतिशत) रहेका छन्। यसले बाल स्वास्थ्य, पोषण, खोप सेवा तथा प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने आवश्यकता दर्शाउँछ।

त्यसैगरी, ६० वर्षभन्दा माथिका २,३२६ जना (८.७० प्रतिशत) रहेका छन्। यसले गाउँपालिकामा ज्येष्ठ नागरिकको संख्या पनि उल्लेखनीय रहेको देखाउँछ। वृद्धजन स्वास्थ्य सेवा, सामाजिक सुरक्षा, हेरचाह तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री कार्यक्रम सञ्चालनको आवश्यकता यस तथ्याङ्कबाट स्पष्ट हुन्छ।

समग्रमा, परवानिपुर गाउँपालिकामा कार्यशील उमेर समूहको जनसंख्या बढी रहेको भए पनि बालबालिका तथा वृद्धजनको संख्या पनि उल्लेखनीय रहेकोले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशी विकास कार्यक्रमलाई सन्तुलित रूपमा अघि बढाउन आवश्यक देखिन्छ।

तालिका २.१ परवानीपुर उमेरगत जनसंख्या विवरण

जम्मा पालिकाको जनसंख्या			
उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा
० देखी ४	१२०१	१४५०	२६५१
५ देखी १४	२४२६	२७३०	५१५६
१५ देखी ६०	७८२१	८७७६	१६५९७
६० माथी	१२५१	१०७५	२३२६
जम्मा	१२६९९	१४०३१	२६७३०

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण

२.३ सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था

२.३.१ विवाह गर्दाको औसत उमेर

जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार पालिकाको समग्र औसत विवाह गर्ने उमेर उमेर १८.२ वर्ष रहेको छ। लैङ्गिक आधारमा हेर्दा पुरुषको विवाह गर्ने औसत उमेर १९.६ वर्ष रहेको छ भने महिलाको औसत विवाह गर्ने उमेर करिब १७ वर्ष रहेको देखिन्छ। यसले समग्र जनसंख्यामा बालविवाहको संख्या उच्च देखाउँछ। समग्र रूपमा हेर्दा सबै वडामा पुरुषको विवाह गर्ने औसत उमेर महिलाभन्दा केही बढी देखिन्छ। बाल विवाहका कारण शिक्षा, रोजगारी तथा सीप विकासका लगायतमा प्रभाव पार्दछ। तलको तालिकामा वडागत रूपमा विवाह गर्दाको औसत उमेर प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका: २.४ गाउँपालिकामा विवाह गर्दाको औसत उमेर

वडा	औसत उमेर		
	जम्मा	पुरुष	महिला
१	१८.६	१९.९	१७.५
२	१८.५	१९.७	१७.४
३	१७.९	१९.४	१६.६
४	१७.९	१९.३	१६.५
५	१८.३	१९.८	१६.९
जम्मा	१८.२	१९.६	१७

स्रोत: जनगणना २०७८

परिच्छेद ३: साक्षरता अवस्था विश्लेषण

३.१ नेपालको साक्षरताको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्यामध्ये कुल साक्षरता दर ७६.२ प्रतिशत रहेको छ। यसमध्ये पुरुष साक्षरता दर ८३.६ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ६९.४ प्रतिशत रहेको छ। विगतका दशकहरूको तुलनामा महिलाको साक्षरतामा उल्लेखनीय सुधार भए पनि पुरुष र महिलाबीच करिब १४ प्रतिशत बिन्दुको अन्तर कायम रहेको देखिन्छ। यसले शिक्षामा लैङ्गिक समानता सुधार हुँदै गए पनि पूर्ण रूपमा हासिल हुन बाँकी रहेको संकेत गर्दछ।

३.१.१ प्रदेश अनुसार साक्षरताको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसंख्याको औसत साक्षरता दरमा प्रदेशगत रूपमा उल्लेखनीय भिन्नता देखिन्छ। प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार बागमती प्रदेशमा सबैभन्दा उच्च साक्षरता दर ८२.१ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशमा पुरुष साक्षरता दर ८८.३ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ७६.० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी गण्डकी प्रदेश दोस्रो स्थानमा रहेको छ, जहाँ कुल साक्षरता दर ८१.७ प्रतिशत, पुरुष साक्षरता ८८.८ प्रतिशत र महिला साक्षरता ७५.३ प्रतिशत रहेको छ।

कोशी प्रदेशमा कुल साक्षरता दर ७९.७ प्रतिशत रहेको छ। यहाँ पुरुष साक्षरता दर ८६.१ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ७३.६ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी लुम्बिनी प्रदेशमा कुल साक्षरता दर ७८.१ प्रतिशत रहेको छ, जहाँ पुरुष साक्षरता ८५.२ प्रतिशत र महिला साक्षरता ७१.७ प्रतिशत रहेको छ। यी प्रदेशहरू राष्ट्रिय औसतभन्दा माथि रहेका प्रदेशका रूपमा देखिन्छन्।

सुदूरपश्चिम प्रदेश र कर्णाली प्रदेशमा क्रमशः ७६.२ प्रतिशत र ७६.१ प्रतिशत साक्षरता दर रहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा पुरुष साक्षरता ८३.३ प्रतिशत र महिला साक्षरता ६९.४ प्रतिशत रहेको छ भने सुदूरपश्चिम प्रदेशमा पुरुष साक्षरता ८५.४ प्रतिशत र महिला साक्षरता ६८.२ प्रतिशत रहेको छ। भौगोलिक विकटता तथा पूर्वाधारको सीमित पहुँचका बावजुद यी प्रदेशहरूले साक्षरता वृद्धिमा उल्लेखनीय प्रगति गरेका छन्।

सबैभन्दा न्यून साक्षरता दर मधेश प्रदेशमा रहेको छ। यहाँ कुल साक्षरता दर ६३.५ प्रतिशत मात्र रहेको छ, जहाँ पुरुष साक्षरता दर ७२.५ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ५४.७ प्रतिशत रहेको छ। अन्य प्रदेशको तुलनामा मधेश प्रदेशमा महिला साक्षरताको अवस्था कमजोर रहेको देखिन्छ। पुरुष र महिलाबीचको साक्षरता अन्तर १७.८ प्रतिशत बिन्दु रहेको छ, जुन प्रदेशगत रूपमा उच्च अन्तर हो।

समग्र तथ्याङ्कले नेपालमा साक्षरता दर निरन्तर वृद्धि भइरहेको देखाए पनि प्रदेशगत तथा लैङ्गिक असमानता अझै विद्यमान रहेको स्पष्ट हुन्छ। विशेषगरी मधेश प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा महिला साक्षरताको स्तर सुधार गर्न लक्षित कार्यक्रम आवश्यक देखिन्छ। शिक्षा क्षेत्रमा गरिएको लगानी, विद्यालय पहुँच विस्तार,

छात्रवृत्ति कार्यक्रम तथा महिला शिक्षा प्रवर्द्धनका प्रयासहरूले भविष्यमा साक्षरताको स्तरलाई थप उकास्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ। जनगणना अनुसार प्राप्त तथ्याङ्क तालिकामा पेश गरिएकोछ।

तालिका ३.१ प्रदेशगत रूपमा साक्षरताको अवस्था

प्रदेश	महिला	पुरुष	औसत
कोशी	७३.६	८६.१	७९.७
मधेश	५४.७	७२.५	६३.५
बागमती	७६	८८.३	८२.१
गण्डकी	७५.३	८८.८	८१.७
लुम्बिनी	७१.७	८५.२	७८.१
कर्णाली	६९.४	८३.३	७६.१
सूदुरपश्चिम	६८.२	८५.४	७६.२
पर्सो	६०	७७.७	६९.१

स्रोत: जनगणना २०७८

३.१.२ मधेश प्रदेशमा साक्षरताको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा साक्षरताको अवस्था जिल्लागत रूपमा फरक—फरक रहेको देखिन्छ। प्रस्तुत तथ्याङ्कअनुसारपर्सा जिल्ला मा सबैभन्दा उच्च साक्षरता दर (६९.१ प्रतिशत) रहेको छ, जहाँ पुरुष साक्षरता दर ७७.७ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ६०.० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी सप्तरी जिल्लामा कुल साक्षरता दर ६७.७ प्रतिशत रहेको छ, जसमा पुरुष ७८.२ प्रतिशत र महिला ५७.५ प्रतिशत साक्षर रहेका छन्। धनुषा र सिराहा जिल्लाको साक्षरता दर क्रमशः ६५.२ प्रतिशत र ६५.१ प्रतिशत रहेको छ। यी जिल्लाहरूमा पनि पुरुष साक्षरता दर ७४ प्रतिशतभन्दा माथि रहेकाले पुरुषहरूको शैक्षिक पहुँच तुलनात्मक रूपमा राम्रो रहेको देखिन्छ।

बारा जिल्लामा कुल साक्षरता दर ६४.५ प्रतिशत रहेको छ, जहाँ पुरुष साक्षरता ७३.१ प्रतिशत र महिला साक्षरता ५५.६ प्रतिशत रहेको छ। यसैगरी सर्लाही र महोत्तरी जिल्लामा क्रमशः ६०.३ प्रतिशत र ५९.८ प्रतिशत साक्षरता दर रहेको छ। यी जिल्लाहरूमा महिला साक्षरता दर ५२ प्रतिशतको हाराहारीमा सीमित रहेको देखिन्छ, जसले लैङ्गिक असमानताको अवस्था अझै विद्यमान रहेको संकेत गर्दछ।

मधेश प्रदेशभित्र सबैभन्दा न्यून साक्षरता दर रौतहट जिल्लामा रहेको छ। यहाँ कुल साक्षरता दर ५७.८ प्रतिशत मात्र रहेको छ, जसमा पुरुष साक्षरता ६६.० प्रतिशत र महिला साक्षरता ४९.५ प्रतिशत रहेको छ।

समग्र प्रदेशको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा सबै जिल्लामा पुरुष साक्षरता दर महिलाभन्दा उल्लेखनीय रूपमा बढी रहेको पाइन्छ। सबैभन्दा ठूलो लैङ्गिक अन्तर सप्तरी (२०.७ प्रतिशत), पर्सा (१७.७ प्रतिशत) र सिराहा (१८.८

प्रतिशत) जिल्लामा देखिन्छ। यसले मधेश प्रदेशमा शिक्षा क्षेत्रमा सुधार भए तापनि महिला शिक्षा अझै चुनौतीपूर्ण रहेको स्पष्ट पार्छ। मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा साक्षरताको अवस्था तलको तालिकामा पेश गरिएकोछ ।

तालिका ३.२ मधेश प्रदेशमा साक्षरताको अवस्था

जिल्ला	महिला	पुरुष	औसत
सप्तरी	५७.५	७८.२	६७.७
सिराहा	५६	७४.८	६५.१
धनुसा	५६.३	७४.६	६५.२
महोतरी	५१.५	६८.४	५९.८
सर्लाही	५२.३	६८.२	६०.३
रौतहट	४९.५	६६	५७.८
बारा	५५.६	७३.१	६४.५
पर्सा	६०	७७.७	६९.१

स्रोत : जनगणना २०७८

३.१.३ बारा जिल्लाको साक्षरताको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बारा जिल्लामा स्थानीय तहगत रूपमा साक्षरताको अवस्थामा उल्लेखनीय भिन्नता देखिन्छ। जिल्लाको औसत साक्षरता दर ६४.५ प्रतिशत रहेको छ, जसमा पुरुष साक्षरता दर ७३.१ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ५५.६ प्रतिशत रहेको छ। यसले बारा जिल्लामा पुरुष र महिलाबीच करिब १७.५ प्रतिशत साक्षरता अन्तर रहेको देखाउँछ।

स्थानीय तहहरूमध्ये निजगढ नगरपालिका मा सबैभन्दा उच्च साक्षरता दर ७३.८ प्रतिशत रहेको छ। यहाँ पुरुष साक्षरता ८१.१ प्रतिशत र महिला साक्षरता ६७.० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी कलैया उपमहानगरपालिका मा ६८.१ प्रतिशत, पर्सौनी गाउँपालिका मा ६७.३ प्रतिशत, परवानीपुर गाउँपालिका मा ६६.१ प्रतिशत, कोहलवी नगरपालिका मा ६५.७ प्रतिशत तथा करैयामाई गाउँपालिका मा ६५.२ प्रतिशत साक्षरता दर रहेको छ। यी स्थानीय तहहरू जिल्लाको औसतभन्दा माथि रहेका छन्।

विश्रामपुर गाउँपालिका ६४.६ प्रतिशत, जीतपुर—सिमरा उपमहानगरपालिका ६४.५ प्रतिशत र फेटा गाउँपालिका ६४.४ प्रतिशत जिल्लाको औसत हाराहारीमा रहेका स्थानीय तह हुन्। जीतपुर—सिमरा उपमहानगरपालिकामा महिला साक्षरता दर ७१.७ प्रतिशत रहेको छ, जुन जिल्लाभित्रकै उच्च महिला साक्षरता दरमध्ये एक हो। यसले शहरीकरण तथा शैक्षिक पूर्वाधारको सकारात्मक प्रभावलाई संकेत गर्दछ।

जिल्लाभित्र अपेक्षाकृत न्यून साक्षरता भएका स्थानीय तहहरूमा महागढीमाई नगरपालिका ६१.५ प्रतिशत, बारागढी गाउँपालिका ६०.१ प्रतिशत, पचरौता नगरपालिका ५९.२ प्रतिशत, देवताल गाउँपालिका ५९.१ प्रतिशत तथा

सिम्रौनगढ नगरपालिका ५७.५ प्रतिशत) रहेका छन्। यी स्थानीय तहहरूमा महिला साक्षरता दर ५० प्रतिशतको हाराहारीमा रहेको देखिन्छ।

सबैभन्दा न्यून साक्षरता दर सुवर्ण गाउँपालिका मा ४७.३ प्रतिशत रहेको छ, जहाँ महिला साक्षरता दर केवल ३८.१ प्रतिशत र पुरुष साक्षरता दर ५५.९ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी आदर्श कोतवाल गाउँपालिका मा पनि कुल साक्षरता दर ५१.९ प्रतिशत मात्र रहेको छ। यी स्थानीय तहहरूमा विशेषगरी महिला शिक्षाको अवस्था कमजोर रहेको देखिन्छ।

समग्रमा बारा जिल्लामा शहरी तथा तुलनात्मक रूपमा विकसित स्थानीय तहहरूमा साक्षरता दर उच्च रहेको छ भने ग्रामीण तथा सामाजिक—आर्थिक रूपमा पछाडि रहेका स्थानीय तहहरूमा साक्षरताको स्तर न्यून रहेको पाइन्छ।

तालिका ३.३ बारा जिल्लाका स्थानीय तहको साक्षरताको अवस्था

स्थानीय तह	महिला	पुरुष	औसत
निजगण नगरपालिका	६७	८१.१	७३.८
कोहलवी	५७.३	७४.८	६५.७
जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	७१.७	७८.९	६४.५
परवानिपुर गाउँपालिका	५५.६	७५.७	६६.१
पर्सौनी गाउँपालिका	५८.६	७७.५	६७.३
विस्रामपुरा गाउँपालिका	५३.९	७४.१	६४.६
फेटा गाउँपालिका	५५.३	७३.१	६४.४
कलैया उपमहानगरपालिका	५८.५	७७.२	६८.१
करैयामाई गाउँपालिका	५५.६	७४.७	६५.२
बारागढी गाउँपालिका	५२.६	६७.४	६०.१
आदर्श कोतवाल गाउँपालिका	४३.३	६०.२	५१.९
सिमरनगढ नगरपालिका	४८.२	६६.३	५७.५
पचरौता गाउँपालिका	४९.१	६८.६	५९.२
महागढीमाई नगरपालिका	५१.९	७०.६	६१.५
देवताल गाउँपालिका	४९.९	६८.०	५९.१
सुवर्ण गाउँपालिका	३८.१	५५.९	४७.३

३.२ नेपालमा पुर्ण साक्षरता कार्यक्रम

नेपाल सरकारले साक्षरतालाई मानव विकास, सामाजिक रूपान्तरण तथा आर्थिक समृद्धिको आधारका रूपमा स्वीकार गर्दै विभिन्न समयमा साक्षरता तथा पूर्ण साक्षरता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। विशेषगरी शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र स्थानीय तहहरूको समन्वयमा सञ्चालन गरिएको पूर्ण साक्षरता कार्यक्रम को मुख्य उद्देश्य सबै नागरिकलाई पढ्न, लेख्न, गणना गर्न तथा दैनिक जीवनमा आवश्यक ज्ञान र सीप प्रयोग गर्न सक्षम बनाउनु हो।

पूर्ण साक्षरता कार्यक्रम केवल अक्षर चिनाउने वा सामान्य लेखपढमा सीमित नभई व्यक्तिलाई दैनिक जीवनमा आवश्यक सूचना बुझ्न, निर्णय लिन, आर्थिक तथा सामाजिक गतिविधिमा सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्षम बनाउने अवधारणामा आधारित छ। यस कार्यक्रमअन्तर्गत १५ वर्षदेखि ६० वर्ष उमेर समूहका निरक्षर नागरिकहरूलाई लक्षित गरी आधारभूत साक्षरता, उत्तर—साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ। पूर्ण साक्षर घोषणा गर्नका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका अधिकांश नागरिकले पढ्न, लेख्न, सामान्य गणना गर्न, नागरिक अधिकार तथा कर्तव्यबारे जानकारी राख्न, स्वास्थ्य तथा सरसफाइसम्बन्धी आधारभूत ज्ञान प्राप्त गर्न र दैनिक जीवनमा साक्षरताको प्रयोग गर्न सक्नुपर्ने मापदण्ड तय गरिएको छ।

नेपालमा २०६५ सालदेखि साक्षर नेपाल अभियान सञ्चालन गरिएको थियो, जसले देशभरका निरक्षर नागरिकलाई साक्षर बनाउने लक्ष्य लिएको थियो। यस अभियानको निरन्तरतास्वरूप विभिन्न जिल्ला, स्थानीय तह तथा प्रदेशहरूलाई क्रमशः पूर्ण साक्षर क्षेत्र घोषणा गर्ने कार्य अघि बढाइएको छ। हाल अधिकांश स्थानीय तहहरूले पूर्ण साक्षरता प्राप्तिका लागि समुदायमा आधारित शिक्षा, महिला सशक्तीकरण कार्यक्रम, प्रौढ शिक्षा तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेका छन्।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको साक्षरता दर ७६.२ प्रतिशत पुगेको छ, जसले साक्षरता विस्तारमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल भएको देखाउँछ। तथापि, प्रदेशगत, लैङ्गिक तथा सामाजिक समूहबीच साक्षरताको असमानता अझै विद्यमान छ। विशेषगरी महिला, दलित, विपन्न तथा दुर्गम क्षेत्रका समुदायमा साक्षरताको स्तर अपेक्षाकृत कम रहेको पाइन्छ। त्यसैले पूर्ण साक्षरता कार्यक्रमलाई स्थानीय आवश्यकता अनुसार प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै जीवनोपयोगी, डिजिटल तथा कार्यात्मक साक्षरतासँग जोड्नु आजको प्रमुख आवश्यकता बनेको छ। यसले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्ति तथा समावेशी समाज निर्माणमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

३.३ पुर्ण साक्षर मापनका सूचकहरू

क. राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरहरू पढ्न र लेख्न सक्ने

व्यक्तिले आफ्नो मातृभाषा वा नेपाली भाषाका अक्षर, शब्द तथा सामान्य वाक्यहरू सही रूपमा पढ्न र लेख्न सक्नुपर्छ। यो साक्षरताको आधारभूत सीप हो, जसले व्यक्तिलाई सूचना तथा ज्ञान प्राप्त गर्न सक्षम बनाउँछ।

ख. नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका सूचनामूलक र सन्देशमूलक सामग्री पढ्न सक्ने

दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सूचना, विज्ञापन, सूचना पाटी, पत्र तथा समाचारहरू पढेर बुझ्न सक्नुपर्छ। यसले व्यक्तिलाई सामाजिक तथा सार्वजनिक गतिविधिमा सक्रिय सहभागी बन्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

ग. आफ्नो र परिवारका सदस्यहरूको नाम, उमेर लेख्न र पढ्न सक्ने

व्यक्तिले आफ्नो तथा परिवारका सदस्यहरूको आधारभूत विवरण लेख्न र पढ्न सक्नुपर्छ। यसले व्यक्तिगत अभिलेख व्यवस्थापन तथा विभिन्न प्रशासनिक काममा सहजता ल्याउँछ।

घ. मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्ने

मोबाइल फोन तथा क्यालकुलेटरका सामान्य कार्यहरू सञ्चालन गर्न सक्नुपर्छ। आधुनिक जीवनमा सूचना प्रविधिको प्रयोग र सञ्चारका लागि यो सीप आवश्यक मानिन्छ।

ङ. ० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेख्न सक्ने

संख्याहरू सही रूपमा चिन्ने, लेख्ने र प्रयोग गर्न सक्ने क्षमता हुनुपर्छ। यसले दैनिक जीवनका सामान्य गणितीय कार्यहरू गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

च. १ देखि १०० सम्म गणना गर्न सक्ने

व्यक्तिले क्रमशः संख्या गन्न र बुझ्न सक्नुपर्छ। यस सीपले किनमेल, मापन तथा दैनिक आर्थिक कारोबारमा सहजीकरण गर्दछ।

छ. लेनदेनको हिसाव राख्न सक्ने

व्यक्तिले दैनिक आय—व्यय, खरिद—बिक्री, ऋण—सापटी तथा अन्य आर्थिक कारोबारको सामान्य अभिलेख राख्न सक्नुपर्छ। यसले आर्थिक व्यवस्थापनमा पारदर्शिता ल्याउनुका साथै बचत, खर्च नियन्त्रण तथा वित्तीय निर्णय गर्न आवश्यक आधार प्रदान गर्दछ।

ज. सरल चित्र, पोस्टर, सूचनाबोर्ड र ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न सक्ने

सार्वजनिक स्थलमा राखिएका चिन्ह, संकेत तथा सूचनाहरू बुझ्न सक्नुपर्छ। यसले सुरक्षा, सचेतना र सामाजिक सहभागिता बढाउन मद्दत गर्दछ।

झ. सामुदायिक कार्यक्रम तथा आम भेलाहरूमा विचारसहित सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्ने

व्यक्तिले आफ्नो विचार व्यक्त गर्न, छलफलमा सहभागी हुन र सामुदायिक गतिविधिमा योगदान दिन सक्नुपर्छ। यसले सामाजिक उत्तरदायित्व र नागरिक चेतनाको विकास गर्दछ।

ञ. घडी हेरी समय बताउन सक्ने

घडीको प्रयोग गरी सही समय बुझ्न र भन्न सक्नुपर्छ। समय व्यवस्थापन तथा दैनिक कार्य सञ्चालनका लागि यो आधारभूत जीवनोपयोगी सीप हो।

ट. भित्ते पात्रो हेरी मिति बताउन सक्ने

पात्रोको प्रयोग गरी दिन, मिति, महिना तथा वर्ष पहिचान गर्न सक्नुपर्छ। यसले व्यक्तिगत तथा सामाजिक गतिविधिहरूको योजना बनाउन सहयोग पुऱ्याउँछ।

ठ. चेक भौचर भर्न र बुझ्न सक्ने

बैंकिङ तथा वित्तीय कारोबारसँग सम्बन्धित सामान्य कागजातहरू बुझ्न र भर्न सक्नुपर्छ। यसले आर्थिक सशक्तीकरण तथा वित्तीय साक्षरताको विकासमा योगदान पुऱ्याउँछ।

१.४ पुर्ण साक्षर पालिका घोषणाकाको कानुनी पक्ष

नेपालको संविधान, २०७२ ले शिक्षालाई मौलिक हकका रूपमा सुनिश्चित गर्दै प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत शिक्षाको अधिकार प्रदान गरेको छ। सोही संवैधानिक व्यवस्थाको कार्यान्वयनका लागि जारी भएको शिक्षा ऐन, २०२८ (संशोधित), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ ले स्थानीय तहलाई साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेका छन्। यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकारले “पूर्ण साक्षर नेपाल अभियान” तथा “पूर्ण साक्षर स्थानीय तह घोषणा कार्यविधि” लागू गरी स्थानीय तहलाई पूर्ण साक्षर घोषणा गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

कार्यविधिअनुसार कुनै स्थानीय तहलाई पूर्ण साक्षर घोषणा गर्न सम्बन्धित क्षेत्रका कम्तीमा १५ वर्षदेखि ६० वर्ष उमेर समूहका ९५ प्रतिशत नागरिक साक्षर हुनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै सरकारले निर्धारण गरेका पूर्ण साक्षरतासम्बन्धी १२ वटा सूचक मध्ये ६ वटा सूचकहरू पूरा भएको हुनुपर्छ।

पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा प्रक्रिया केवल साक्षर व्यक्तिको संख्या गणनामा सीमित नभई नागरिकले दैनिक जीवनमा साक्षरताको प्रयोग गर्न सक्ने अवस्थाको सुनिश्चिततासँग सम्बन्धित छ। स्थानीय तहले तथ्याङ्क प्रमाणीकरण, घरधुरी सर्वेक्षण, सूचकको परीक्षण तथा सम्बन्धित निकायबाट अनुगमन एवं प्रमाणीकरण सम्पन्न गरेपछि मात्र पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। यसरी पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा स्थानीय तहको शैक्षिक विकास, मानव विकास तथा सामाजिक रूपान्तरणको महत्वपूर्ण सूचकका रूपमा स्थापित भएको छ। यसै प्रयोजनका लागि परवानीपुर गाउँपालिका वारा ले यो अभियान सञ्चालन गरेको छ।

परिच्छेद: ४ गाउँपालिकाको साक्षरताको अवस्था

शिक्षा मानव विकासको आधारभूत माध्यम हो भने साक्षरता शिक्षाको पहिलो खुड्किलो मानिन्छ। साक्षर नागरिकले आफ्नो दैनिक जीवनमा आवश्यक सूचना प्राप्त गर्न, सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिहरूमा सहभागी हुन र आफ्नो अधिकार तथा कर्तव्यबारे सचेत हुन सक्दछन्। यसै कारण साक्षरतालाई मानव विकास, सामाजिक रूपान्तरण तथा समृद्धिको महत्वपूर्ण सूचकका रूपमा लिने गरिन्छ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बारा जिल्लाको औसत साक्षरता दर ६४.५ प्रतिशत रहेको छ। यस सन्दर्भमा परवानीपुर गाउँपालिकाको कुल साक्षरता दर ६६.१ प्रतिशत रहेको छ, जुन जिल्लाको औसतभन्दा केही उच्च हो। गाउँपालिकामा पुरुष साक्षरता दर ७५.७ प्रतिशत रहेको छ भने महिला साक्षरता दर ५५.६ प्रतिशत रहेको छ। यसले गाउँपालिकामा साक्षरताको अवस्था सुधारोन्मुख भए तापनि महिला र पुरुषबीच उल्लेखनीय साक्षरता अन्तर कायम रहेको देखाउँछ।

नेपाल सरकारले सञ्चालन गरिरहेको पूर्ण साक्षरता अभियानअन्तर्गत परवानीपुर गाउँपालिकाले पनि सबै नागरिकलाई साक्षर बनाउने लक्ष्यसहित विभिन्न शैक्षिक तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। विद्यालय शिक्षाको पहुँच विस्तार, विद्यालय बाहिर रहेका नागरिकलाई साक्षरताको अवसर प्रदान गर्ने प्रयास तथा समुदायस्तरमा शिक्षा सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरूले साक्षरता वृद्धिमा योगदान पुऱ्याएका छन्।

तथापि गाउँपालिकाभित्र महिला, विपन्न तथा पछाडि परेका समुदायको साक्षरता स्तरमा अझै सुधारको आवश्यकता रहेको छ। यस अवस्थामा पूर्ण साक्षरता मापदण्डअनुसार सबै नागरिकलाई जीवनोपयोगी साक्षरता सीप प्रदान गरी परवानीपुर गाउँपालिकालाई पूर्ण साक्षर पालिकाको रूपमा स्थापित गर्नु आवश्यक देखिन्छ। घरधुरी सर्वेक्षण वाट प्राप्त तथ्याङ्क यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१ गाउँपालिकामा निरक्षरताको अवस्था

उपलब्ध तथ्याङ्क अनुसार परवानीपुर गाउँपालिकामा १५ वर्षभन्दा माथिको कुल जनसंख्या १८,९२३ रहेको छ, जसमा महिला ९०७२ र पुरुष ९८५१ रहेका छन्। यस तथ्याङ्कमा १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूह र ६० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्या समावेश गरिएको छ।

१५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहमा गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १६,५९७ रहेको देखिन्छ, जसमा निरक्षर जनसंख्या उल्लेखनीय रहेको छ। वडागत रूपमा हेर्दा वडा नं. ३ मा सबैभन्दा बढीजना निरक्षर रहेका छन्। यस वडामा १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहको कुल जनसंख्या उच्च रहेको हुँदा शिक्षा पहुँच तथा साक्षरता अवस्था कमजोर रहेको संकेत गर्दछ।

वडा नं. ४ मा ६९५ जना निरक्षर रहेका छन्, जुन दोस्रो उच्च संख्या हो। यस वडामा पनि साक्षरता अभिवृद्धिका लागि विशेष कार्यक्रम आवश्यक देखिन्छ। वडा नं. १ मा ४७७ जना, वडा नं. २ मा ४०७ जना तथा वडा

नं. ५ मा २२७ जना निरक्षर रहेका छन्। वडा नं. ५ मा निरक्षर संख्या र दर दुवै न्यून देखिएकाले शिक्षा पहुँच तुलनात्मक रूपमा राम्रो रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ।

६० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्या हेर्दा वडा नं. ३ मा सबैभन्दा बढी ६०८ जना ज्येष्ठ नागरिक रहेका छन् भने वडा नं. २ मा ६२१ जना ज्येष्ठ नागरिक रहेका छन्। वडा नं. १ मा ३३२, वडा नं. ४ मा १८५ र वडा नं. ५ मा ४७८ जना ६० वर्षभन्दा माथिका नागरिक रहेका छन्। यसले गाउँपालिकामा ज्येष्ठ नागरिकको संख्या पनि उल्लेख्य रहेको देखाउँछ।

समग्र रूपमा गाउँपालिकामा सक्रिय उमेर समूहको जनसंख्या बढी रहेको भए पनि निरक्षरता समस्या अझै चुनौतीका रूपमा रहेको देखिन्छ। विशेष गरी वडा नं. ३ र वडा नं. ४ मा साक्षरता तथा प्रौढ शिक्षा कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिन आवश्यक छ। साथै, ज्येष्ठ नागरिक लक्षित स्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षा तथा समुदाय आधारित सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ।

वडागत निरक्षरता दर तालिका नं. ४.१ मा प्रस्तुत गरिएकोछ।

तालिका ४.१: गाउँपालिकाको निरक्षरताको अवस्था

वडा	उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा	निरक्षर जनसंख्या	प्रतिशत
१	१५ देखि ६०	२०७८	२४०३	४४८१		
	६० माथि	१६०	१७२	३३२		
	जम्मा	२२३८	२५७५	४८१३		
२	१५ देखि ६०	१४०८	१५३३	२९४१		
	६० माथि	२७५	३४६	६२१		
	जम्मा	१६८३	१८७९	३५६२		
३	१५ देखि ६०	१२६०	१३९०	२६५०		
	६० माथि	३८१	२२७	६०८		
	जम्मा	१६४१	१६१७	३२५८		
४	१५ देखि ६०	१४४९	१६५१	३१००		
	६० माथि	१२२	९५	२१७		
	जम्मा	१५७१	१७४६	३३१७		
५	१५ देखि ६०	१६२६	१७९०	३४१६		
	६० माथि	२४३	२३५	४७८		
	जम्मा	१८६९	२०२५	३८९४		
जम्मा		९०७२	९८५१	१८९२३		

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०८३

४.२ गाउँपालिकामा निरक्षरताको अवस्था (१५ देखि ६० वर्ष)

घरघुरी सर्वेक्षण अनुसार परवानीपुर गाउँपालिकामा दिइएको तथ्याङ्क अनुसार गाउँपालिकामा पालिकाको १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहको कुल जनसंख्या १६,६६७ रहेकोमा २,३८३ जना अर्थात् १४.५८ प्रतिशत व्यक्ति निरक्षर रहेका छन्। यसले कार्यशील उमेर समूहको उल्लेखनीय हिस्सा अझै पनि आधारभूत साक्षरता सीपबाट वञ्चित रहेको देखाउँछ। निरक्षरताका कारण नागरिकहरू दैनिक जीवनका सामान्य कार्य, सरकारी सेवा प्राप्ति, आर्थिक गतिविधिमा सहभागिता, स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारीको उपयोग तथा आफ्ना अधिकार र कर्तव्यको प्रभावकारी अभ्यास गर्न कठिनाइमा पर्ने अवस्था रहन्छ। त्यसैले पालिकाभित्र निरक्षर नागरिकलाई लक्षित गरी व्यवस्थित साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्नु आवश्यक देखिन्छ।

वडागत अवस्थालाई हेर्दा वडा नं. ३ मा २६.३८ प्रतिशत र वडा नं. ४ मा २४.१७ प्रतिशत निरक्षरता दर रहेको छ, जुन पालिकाका अन्य वडाको तुलनामा निकै उच्च हो। यी दुई वडामा मात्र कुल १,३९० जना निरक्षर रहेका छन्, जसले पालिकाको कुल निरक्षर जनसंख्याको आधाभन्दा बढी हिस्सा ओगटेको छ। त्यसैले यी वडालाई उच्च प्राथमिकतामा राखी सघन साक्षरता अभियान, समुदायमा आधारित कक्षा सञ्चालन, घरदैलो अभिमुखीकरण तथा नियमित अनुगमन गर्न आवश्यक देखिन्छ।

वडा नं. १ र वडा नं. २ मा क्रमशः १०.४९ प्रतिशत र १०.७४ प्रतिशत निरक्षरता रहेकोले यहाँ पनि निरक्षर व्यक्तिहरूको पहिचान गरी लक्षित साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। यद्यपि यी वडाहरूमा निरक्षरता दर तुलनात्मक रूपमा कम भए पनि सबै नागरिकलाई साक्षर बनाउने लक्ष्य प्राप्त गर्न निरन्तर प्रयास आवश्यक हुन्छ। वडा नं. ५ मा ६.०६ प्रतिशत मात्र निरक्षरता रहेको हुँदा बाँकी रहेका निरक्षर व्यक्तिहरूलाई विशेष लक्षित कार्यक्रममार्फत छोटो अवधिमा साक्षर बनाई पूर्ण साक्षर वडा कायम गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ।

यसरी समग्र तथ्याङ्कले पालिकामा साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्नु केवल शैक्षिक कार्यक्रम मात्र नभई सामाजिक रूपान्तरण, मानव विकास, नागरिक सशक्तीकरण तथा पूर्ण साक्षर पालिका निर्माणको आधारभूत आवश्यकता भएको स्पष्ट गर्दछ। त्यसैले स्थानीय सरकार, वडा समिति, समुदाय, विद्यालय तथा सम्बन्धित सरोकारवालाको समन्वयमा आवश्यक स्रोत, जनशक्ति र बजेट व्यवस्थापन गरी निरक्षर नागरिकलाई लक्षित साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्नु अपरिहार्य देखिन्छ।

तालिका: ४.२ १५ देखि ६० वर्षको निरक्षर जनसंख्या

वडा	उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा	निरक्षर जनसंख्या	प्रतिशत
१	१५ देखि ६०	२०७८	२४०३	४४८१	४७०	१०.४९
२	१५ देखि ६०	१४०८	१५३३	२९४१	३१६	१०.७४
३	१५ देखि ६०	१२८०	१३९०	२६७०	६९९	२६.३८
४	१५ देखि ६०	१६६६	१७९९	३४६५	६९१	२४.१७
५	१५ देखि ६०	१४५९	१६५१	३११०	२०७	६.०६
	जम्मा	७८९१	८७७६	१६६६७	२३८३	१४.५८

४.३ सुचक अनुसार निरक्षर जनसंख्याको अवस्था (वडा गत विश्लेषण)

वडा नं. १

वडा नं. १ मा निरक्षर जनसंख्यामध्ये विभिन्न आधारभूत साक्षरता तथा जीवनोपयोगी सीपसम्बन्धी सूचकहरूको विश्लेषण गर्दा केही क्षेत्रमा राम्रो उपलब्धि देखिए पनि केही महत्वपूर्ण सीपहरूमा कमजोर अवस्था रहेको पाइन्छ। तथ्याङ्कअनुसार बैंक भौचर भर्न तथा चेक खिच्न सक्ने व्यक्तिको संख्या सबैभन्दा बढी (१,२५२ जना) रहेको छ, जसले वित्तीय साक्षरता तथा बैंकिङ सेवाको पहुँच विस्तार हुँदै गएको संकेत गर्दछ। त्यसैगरी सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड तथा ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न सक्ने ७९६ जना, नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची तथा बिल पढ्न सक्ने ७६१ जना, तथा परिवारका सदस्यको नाम, उमेर र स्थानको नाम पढ्न सक्ने ७३४ जना रहेका छन्।

यद्यपि आधारभूत गणितीय तथा लेखाजोखा सम्बन्धी सीपहरूमा अपेक्षाकृत कमजोर अवस्था देखिन्छ। केवल १७० जनाले मात्र लेनदेनका हरहिसाब राख्न सक्ने बताएका छन् भने २५८ जनाले मात्र घडी हेरेर समय बताउन सक्छन्। सामुदायिक कार्यक्रममा विचारसहित सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्ने संख्या ३०२ जना रहेको छ, जसले सामाजिक तथा नागरिक सहभागितासम्बन्धी साक्षरतामा थप सुधार आवश्यक रहेको देखाउँछ।

त्यसैगरी ० देखि ९ सम्मका अंक तथा अक्षर लेख्न सक्ने ४९० जना, १ देखि १०० सम्म गणना गर्न सक्ने ४५६ जना र मोबाइल तथा क्यालकुलेटरका अंक-अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्ने ५२० जना रहेका छन्। राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षर पढ्न र लेख्न सक्ने संख्या ४७७ जना रहेको तथ्यले आधारभूत साक्षरता सीप अझै सबै नागरिकमा पूर्ण रूपमा विकास हुन बाँकी रहेको देखाउँछ।

लैङ्गिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा अधिकांश सूचकहरूमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा बढी देखिएको छ। यसको मुख्य कारण निरक्षर जनसंख्यामध्ये महिलाको हिस्सा बढी हुनु हुन सक्छ। समग्रमा वडा नं. १ मा आधारभूत पढाइ-

लेखाइ, वित्तीय साक्षरता तथा सूचना पहुँचसम्बन्धी सीपहरूमा सुधार देखिए पनि गणितीय सीप, समय व्यवस्थापन, लेखाजोखा तथा सामुदायिक सहभागितासम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धिका लागि लक्षित साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिन्छ।

तालिका ४.२ वडा नं. १ को सूचकगत निरक्षरता अवस्था

वडा नं. १					
सूचक	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	प्रतिशत
राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरको पढाइ र लेखाइ,	३१०	१६७	७	४७७	९.७६
नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची र बिलको पढाइ	५९०	१६४	७	७६१	१५.५७
तपाईंका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?	५७२	१५०	१२	७३४	१५.०१
मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न,	३८१	१२६	१३	५२०	१०.६४
० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेखाइ	३५५	१३०	५	४९०	१०.०२
१ देखि १०० सम्म गणना,	२९०	१५४	१२	४५६	९.३३
लेनदेनका हरहिसाब रखाइ,	१३०	३७	३	१७०	३.४८
सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्राफिक संकेत पढाइ र बुझाइ,	५६२	२२८	६	७९६	१६.२८
सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता देखाउन सक्ने	१९३	१०४	५	३०२	६.१८
घडी हेरेर समय बताउन	१८७	५९	१२	२५८	५.२८
भित्तेपान्नो हेरी तिथिमिति बताउन,	४३२	१४१	१२	५८५	११.९७
बैंक भौचर भराइ र चेक खिचाइ।	८३१	४१६	५	१२५२	२५.६१

वडा नं २

निरक्षर जनसंख्याको साक्षरतासम्बन्धी विभिन्न सूचकहरूको विश्लेषण गर्दा आधारभूत साक्षरता सीपहरूमा मध्यम स्तरको उपलब्धि देखिए पनि व्यवहारिक तथा कार्यमूलक साक्षरताका केही पक्षहरू अझै कमजोर रहेको पाइन्छ।

राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षर पढ्न र लेख्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ४०७ (११.४७ प्रतिशत) रहेको छ भने नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची तथा बिल पढ्न सक्ने ४२६ (१२.०० प्रतिशत) रहेका छन्। परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा स्थानको नाम पढ्न सक्ने ४४७ (१२.६० प्रतिशत) तथा मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक तथा अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्ने ४२९ (१२.०९ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यसले दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने आधारभूत पढाइ तथा सूचना उपयोगसम्बन्धी सीपहरू विस्तार हुँदै गएको संकेत गर्दछ।

गणनासम्बन्धी सीपमा ० देखि ९ सम्मका अंक तथा अक्षर लेख्न सक्ने ३९४ (११.१० प्रतिशत) र १ देखि १०० सम्म गणना गर्न सक्ने ४१९ (११.८१ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यद्यपि लेनदेनका हरहिसाब राख्न सक्ने व्यक्तिको संख्या २३७ (६.६८ प्रतिशत) मात्र रहेको छ, जसले आर्थिक तथा व्यवहारिक गणितीय सीपको स्तर अपेक्षाकृत कमजोर रहेको देखाउँछ। त्यसैगरी घडी हेरेर समय बताउन सक्ने २५३ (७.१३ प्रतिशत) व्यक्ति मात्र रहेको तथ्यले दैनिक जीवनोपयोगी सीपहरूमा थप सुदृढीकरण आवश्यक रहेको संकेत गर्दछ।

सूचनामूलक सामग्री बुझ्न सक्ने क्षमतातर्फ हेर्दा सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड तथा ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ७४६ (२१.०२ प्रतिशत) रहेको छ, जुन अन्य अधिकांश सूचकहरूको तुलनामा उच्च देखिन्छ। यसले दृश्य माध्यमबाट सूचना ग्रहण गर्ने क्षमता अपेक्षाकृत राम्रो रहेको जनाउँछ। सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्ने ५९२ (१६.६८ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्, जसले सामाजिक तथा नागरिक सहभागिताको स्तर सन्तोषजनक रहेको देखाउँछ।

भित्तेपान्नो हेरी तिथिमिति बताउन सक्ने ४५९ (१२.९३ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन् भने बैंक भौचर भर्न तथा चेक खिच्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ८५७ (२४.१५ प्रतिशत) रहेको छ, जुन सबै सूचकमध्ये उच्च हो। यसले वित्तीय साक्षरता र बैंकिङ सेवाको प्रयोगमा वडा नं. २ का नागरिकहरूको पहुँच तथा क्षमता क्रमशः विस्तार हुँदै गएको देखाउँछ।

लैङ्गिक आधारमा विश्लेषण गर्दा अधिकांश सूचकहरूमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा बढी देखिन्छ। यसले साक्षरता कार्यक्रमहरूमा महिलाहरूको सहभागिता उल्लेखनीय रहेको संकेत गर्दछ। समग्रमा वडा नं. २ मा आधारभूत पढाइ—लेखाइ, सूचना पहुँच तथा वित्तीय साक्षरताको अवस्था तुलनात्मक रूपमा सकारात्मक देखिए पनि लेखाजोखा, समय व्यवस्थापन तथा व्यवहारिक गणितीय सीप अभिवृद्धिका लागि थप लक्षित साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिन्छ।

तालिका ४.३ वडा नं. २ को सूचकगत निरक्षरता अवस्था

सूचक	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	प्रतिशत
राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरको पढाइ र लेखाइ,	३१९	८८	०	४०७	११.४७
नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची र बीलको पढाइ	३३५	९१	०	४२६	१२.००
तपाईंका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?	३५१	९५	१	४४७	१२.६०
मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न,	३४१	८७	१	४२९	१२.०९
० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेखाइ	३१६	७८	०	३९४	११.१०
१ देखि १०० सम्म गणना,	३३५	८४	०	४१९	११.८१
लेनदेनका हरहिसाब रखाइ,	१७४	६३	०	२३७	६.६८

सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्राफिक संकेत पढाइ र बुझाइ,	५५२	१९१	३	७४६	२१.०२
सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता देखाउन,	४६६	१२६	०	५९२	१६.६८
घडी हेरेर समय बताउन	१८४	६९	०	२५३	७.१३
भित्तिपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन,	३३३	१२६	०	४५९	१२.९३
बैंक भौचर भराइ र चेक खिचाइ।	५९२	२६४	१	८५७	२४.१५

वडा नं ३

वडा नं. ३ मा १५ वर्षभन्दा माथिका कुल २,४४६ जनसंख्यामध्ये ७४३ जना निरक्षर रहेको पाइएको छ, जसले वडाको समग्र निरक्षरता दर ३०.४ प्रतिशत रहेको देखाउँछ। विभिन्न साक्षरता सूचकहरूको विश्लेषण गर्दा आधारभूत पढ्ने, लेख्ने तथा दैनिक जीवनमा आवश्यक सीपहरूमा उल्लेखनीय कमजोरी रहेको देखिन्छ।

राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण तथा अक्षर पढ्न र लेख्न नसक्ने व्यक्तिको संख्या ७४३ जना रहेको छ, जुन कुल लक्षित जनसंख्याको ३०.४ प्रतिशत हो। यसले आधारभूत साक्षरताकै क्षेत्रमा महत्वपूर्ण चुनौती रहेको संकेत गर्दछ। त्यस्तै, नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची तथा बिल पढ्न नसक्ने व्यक्तिहरू ५५८ जना (२३.० प्रतिशत) रहेका छन् भने आफ्नो तथा परिवारका सदस्यको नाम, उमेर र स्थानको नाम पढ्न नसक्ने ५८६ जना (२४.२ प्रतिशत) रहेका छन्। यसले दैनिक जीवनमा आवश्यक सामान्य जानकारी उपयोग गर्ने क्षमतामा समेत कमी रहेको देखाउँछ।

सूचना तथा प्रविधिसँग सम्बन्धित आधारभूत सीपको अवस्था पनि कमजोर देखिन्छ। मोबाइल फोन तथा क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिन्न तथा प्रयोग गर्न नसक्ने ५६२ जना (२३.२ प्रतिशत) रहेका छन्। त्यसैगरी ० देखि ९ सम्मका अंक लेख्न नसक्ने ५१६ जना (२१.३ प्रतिशत) तथा १ देखि १०० सम्म गणना गर्न नसक्ने ५४९ जना (२२.६ प्रतिशत) रहेका छन्। यसले आधारभूत गणितीय तथा डिजिटल साक्षरतामा सुधारको आवश्यकता औल्याउँछ।

वित्तीय साक्षरताको अवस्था झनै चुनौतीपूर्ण देखिन्छ। लेनदेनको हरहिसाब राख्न नसक्ने ३११ जना (१२.८ प्रतिशत) रहेका छन् भने बैंक भौचर भर्न तथा चेक प्रयोग गर्न नसक्ने ८०४ जना रहेका छन्। यसले वित्तीय कारोबार र बैंकिङ सेवाको उपयोगमा उल्लेखनीय सीमितता रहेको देखाउँछ।

सबैभन्दा बढी समस्या सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड तथा ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न नसक्ने क्षेत्रमा देखिएको छ। यस सूचकमा ९७८ जना (४०.३ प्रतिशत) व्यक्तिले आवश्यक क्षमता हासिल गर्न नसकेको पाइएको छ, जुन सबै सूचकमध्ये सबैभन्दा उच्च अनुपात हो। यसले सार्वजनिक सूचना, चेतनामूलक सन्देश तथा सेवा सम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने क्षमतामा ठूलो चुनौती रहेको संकेत गर्दछ।

त्यसैगरी सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचार व्यक्त गरी सक्रिय सहभागिता जनाउन नसक्ने ७७६ जना, घडी हेरेर समय बताउन नसक्ने ३३२ जना तथा भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन नसक्ने ६०१ जना रहेका छन्। यी तथ्याङ्कहरूले व्यवहारिक जीवनोपयोगी साक्षरताको स्तर अपेक्षाकृत कमजोर रहेको देखाउँछन्।

समग्रमा वडा नं. ३ मा साक्षरतासम्बन्धी अधिकांश सूचकहरूमा उल्लेखनीय सुधारको आवश्यकता रहेको देखिन्छ। विशेष गरी महिला निरक्षर जनसंख्या पुरुषको तुलनामा बढी रहेको तथ्याङ्कले महिलामुखी साक्षरता तथा प्रौढ शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखाउँछ। पूर्ण साक्षरता हासिल गर्न आधारभूत साक्षरता, व्यवहारिक गणित, वित्तीय साक्षरता, डिजिटल साक्षरता तथा समुदायमा आधारित निरन्तर सिकाइ कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका: तालिका ४.४ वडा नं. ३ को सूचकगत निरक्षरता अवस्था

वडा नं. ३					प्रतिशत
सूचक	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	
राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरको पढाइ र लेखाइ,	५६५	१७७	१	७४३	३०.४
नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची र बीलको पढाइ	४७७	८१	०	५५८	२३.०
तपाईंका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?	५१०	७५	१	५८६	२४.२
मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न,	४८८	७४	०	५६२	२३.२
० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेखाइ	४१६	९८	२	५१६	२१.३
१ देखि १०० सम्म गणना,	४२९	१२०	०	५४९	२२.६
लेनदेनका हरहिसाब रखाइ,	१११	९०	०	३११	१२.८
सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्रफिक संकेत पढाइ र बुझाइ,	७६५	२१३	०	९७८	४०.३
सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता देखाउन,	५४३	२३३	०	७७६	
घडी हेरेर समय बताउन	८९	९०	०	३३२	
भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन,	३४७	१५४	०	६०१	
बैंक भौचर भराइ र चेक खिचाइ।	४९९	३०४	१	८०४	

वडा नं ४

वडा नं. ४ मा १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहका कुल २,१८७ जनामध्ये ६९५ जना निरक्षर रहेका छन्, जसले ३१.८ प्रतिशत निरक्षरता दर देखाउँछ। यो दर गाउँपालिकाको औसतभन्दा उच्च रहेकोले साक्षरता प्रवर्द्धनका लागि विशेष प्रयास आवश्यक देखिन्छ। सूचकगत विश्लेषणले आधारभूत साक्षरता, सामाजिक सहभागिता

तथा वित्तीय साक्षरताका केही पक्षमा सकारात्मक अवस्था देखिए पनि गणितीय तथा व्यवहारिक सीपहरूमा सुधारको आवश्यकता रहेको संकेत गर्दछ।

राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षर पढ्न तथा लेख्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ६९५ (३१.८ प्रतिशत) रहेको छ। त्यस्तै नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची तथा बिल पढ्न सक्ने ७१२ (३२.६ प्रतिशत), परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा स्थानको नाम पढ्न सक्ने ७१० (३२.५ प्रतिशत) तथा मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक तथा अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्ने ७०१ (३२.१ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यी तथ्याङ्कले दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने आधारभूत पढाइ—लेखाइ तथा सूचना उपयोगसम्बन्धी सीपहरू मध्यम स्तरमा रहेको देखाउँछन्।

गणितीय तथा संख्यात्मक सीपका सूचकहरूमा तुलनात्मक रूपमा कमजोर अवस्था देखिन्छ। ० देखि ९ सम्मका अंक तथा अक्षर लेख्न सक्ने ४९९ (२२.८ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन् भने १ देखि १०० सम्म गणना गर्न सक्ने संख्या ३७७ (१७.२ प्रतिशत) मात्र रहेको छ। त्यसैगरी लेनदेनका हरहिसाब राख्न सक्ने ३३८ (१५.५ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यी तथ्याङ्कले व्यवहारिक गणितीय तथा आर्थिक सीपहरूको विकासमा थप ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँछन्।

सूचना तथा सामाजिक सहभागितासम्बन्धी सूचकहरूमा अपेक्षाकृत राम्रो अवस्था देखिन्छ। सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड तथा ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न सक्ने ८०४ (३६.८ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्ने ८३२ (३८.० प्रतिशत) तथा भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन सक्ने ८३३ (३८.१ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यसले सामाजिक तथा नागरिक जीवनमा सहभागिताको स्तर अपेक्षाकृत सकारात्मक रहेको देखाउँछ।

घडी हेरेर समय बताउन सक्ने व्यक्तिको संख्या ४३२ (१९.८ प्रतिशत) मात्र रहेको छ, जसले दैनिक जीवनोपयोगी सीपहरूको विकासमा अझै चुनौती रहेको संकेत गर्दछ। वित्तीय साक्षरताका दृष्टिले बैंक भौचर भर्न तथा चेक खिच्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ९७८ (४४.७ प्रतिशत) रहेको छ, जुन सबै सूचकमध्ये उच्च हो। यसले बैंकिङ तथा वित्तीय सेवासम्बन्धी जानकारी र पहुँच क्रमशः विस्तार हुँदै गएको देखाउँछ।

लैङ्गिक आधारमा विश्लेषण गर्दा अधिकांश सूचकहरूमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा बढी रहेको छ, जसले निरक्षर तथा न्यून साक्षर जनसंख्यामध्ये महिलाको सहभागिता उल्लेखनीय रहेको संकेत गर्दछ। समग्रमा वडा नं. ४ मा आधारभूत साक्षरता, वित्तीय साक्षरता तथा सामाजिक सहभागिताका क्षेत्रमा प्रगति देखिए पनि गणितीय सीप, लेखाजोखा, समय व्यवस्थापन तथा दैनिक जीवनोपयोगी व्यवहारिक क्षमतामा सुधार आवश्यक रहेको देखिन्छ। पूर्ण साक्षर वडा निर्माणका लागि विशेष गरी महिला, ज्येष्ठ नागरिक तथा शैक्षिक पहुँचबाट वञ्चित समूहलाई लक्षित गरी निरन्तर शिक्षा तथा जीवनोपयोगी सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु आवश्यक देखिन्छ।

तालिका ४.५ वडा नं. ४ को सूचकगत निरक्षरता अवस्था

वडा नं. ४					प्रतिशत
सूचक	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	
राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरको पढाइ र लेखाइ,	५४९	१४६	०	६९५	३१.८
नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची र बिलको पढाइ	५७०	१४२	०	७१२	३२.६
तपाईंका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?	५८२	१२८	०	७१०	३२.५
मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न,	६३१	७०	०	७०१	३२.१
० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेखाइ	४१४	८५	०	४९९	२२.८
१ देखि १०० सम्म गणना,	३१३	६४	०	३७७	१७.२
लेनदेनका हरहिसाब रखाइ,	२५०	८८	०	३३८	१५.५
सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्रान्जिफिक संकेत पढाइ र बुझाइ,	६४३	१६१	०	८०४	३६.८
सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता देखाउन,	५९९	२३३	०	८३२	३८.०
घडी हेरेर समय बताउन	३१५	११७	०	४३२	१९.८
भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन,	६४१	१९२	०	८३३	३८.१
बैंक भौचर भराइ र चेक खिचाइ।	६८५	२९३	०	९७८	४४.७

वडा नं. ५

वडा नं. ५ मा १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहका कुल ३,८८४ जनामध्ये २२७ जना निरक्षर रहेका छन्, जसले ५.८ प्रतिशत निरक्षरता दर देखाउँछ। यो परवानीपुर गाउँपालिकाका सबै वडामध्ये सबैभन्दा कम निरक्षरता दर हो। यसले वडा नं. ५ साक्षरताको दृष्टिले तुलनात्मक रूपमा सबल अवस्थामा रहेको र पूर्ण साक्षर वडा घोषणाको लक्ष्यतर्फ अग्रसर रहेको संकेत गर्दछ।

सूचकगत विश्लेषणअनुसार राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षर पढ्न तथा लेख्न सक्ने व्यक्तिको संख्या २२७ (५.८ प्रतिशत) रहेको छ। नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची तथा बिल पढ्न सक्ने २५४ (६.५ प्रतिशत), परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा स्थानको नाम पढ्न सक्ने २५२ (६.५ प्रतिशत) तथा मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक तथा अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्ने २३९ (६.२ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यी तथ्याङ्कले आधारभूत पढाइ—लेखाइ तथा सूचना उपयोगसम्बन्धी सीपहरू राम्रो अवस्थामा रहेको देखाउँछन्।

गणितीय तथा व्यवहारिक सीपतर्फ हेर्दा ० देखि ९ सम्मका अंक तथा अक्षर लेख्न सक्ने १७८ (४.६ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन् भने १ देखि १०० सम्म गणना गर्न सक्ने २५३ (६.५ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्।

त्यसैगरी लेनदेनका हरहिसाब राख्न सक्ने २१० (५.४ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। यी सूचकहरूले दैनिक जीवनमा आवश्यक गणितीय तथा आर्थिक सीपहरू अधिकांश नागरिकमा विकास भइसकेको संकेत गर्दछन्।

सूचना ग्रहण तथा सामाजिक सहभागितासम्बन्धी सूचकहरूमा पनि सकारात्मक अवस्था देखिन्छ। सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड तथा ट्राफिक संकेत पढ्न र बुझ्न सक्ने ३०१ (७.७ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्। सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता जनाउन सक्ने ३१२ (८.० प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्, जसले सामाजिक तथा नागरिक सहभागिता राम्रो रहेको देखाउँछ। घडी हेरेर समय बताउन सक्ने २९८ (७.७ प्रतिशत) तथा भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन सक्ने २६५ (६.८ प्रतिशत) व्यक्ति रहेका छन्, जसले दैनिक जीवनोपयोगी सीपहरूको अवस्था पनि सन्तोषजनक रहेको देखाउँछ।

वित्तीय साक्षरताको दृष्टिले बैंक भौचर भर्न तथा चेक खिच्न सक्ने व्यक्तिको संख्या ३२७ (८.४ प्रतिशत) रहेको छ, जुन सबै सूचकमध्ये उच्च प्रतिशत हो। यसले बैंकिङ तथा वित्तीय सेवाको प्रयोग र पहुँचमा नागरिकहरूको राम्रो सहभागिता रहेको देखाउँछ।

लैङ्गिक आधारमा विश्लेषण गर्दा अधिकांश सूचकहरूमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा बढी रहेको छ। तथापि, समग्र निरक्षरता दर न्यून भएकाले महिला तथा पुरुष दुवै समूहमा साक्षरताको अवस्था अपेक्षाकृत राम्रो रहेको देखिन्छ। समग्रमा वडा नं. ५ परवानीपुर गाउँपालिकाको सबैभन्दा साक्षर वडा रहेको देखिन्छ। यद्यपि बाँकी रहेका निरक्षर नागरिकलाई लक्षित गरी निरन्तर शिक्षा, जीवनोपयोगी सीप विकास तथा कार्यमूलक साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकेमा पूर्ण साक्षर वडा घोषणा गर्ने लक्ष्य सहज रूपमा हासिल गर्न सकिने देखिन्छ।

तालिका ४.६ वडा नं. ५ को सूचकगत निरक्षरता अवस्था

वडा नं. ५					प्रतिशत
सूचक	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	
राष्ट्रभाषा वा मातृभाषाका वर्ण अक्षरको पढाइ र लेखाइ,	१४६	८१	०	२२७	५.८
नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएका मूल्यसूची र बीलको पढाइ	१७६	७८	०	२५४	६.५
तपाईंका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?	१८५	६७	०	२५२	६.५
मोबाइल र क्यालकुलेटरका अंक र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न,	१६७	७२	०	२३९	६.२
० देखि ९ सम्मका अंक अक्षर लेखाइ	१३६	४२	०	१७८	४.६
१ देखि १०० सम्म गणना,	२०५	४८	०	२५३	६.५
लेनदेनका हरहिसाब राखाइ,	१७५	३५	०	२१०	५.४
सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्राफिक संकेत पढाइ र बुझाइ,	२३४	६७	०	३०१	७.७
सामुदायिक कार्यक्रममा आफ्नो विचारसहित सक्रिय सहभागिता देखाउन,	२१९	९३	०	३१२	८.०

घडी हेरेर समय बताउन	२६६	३२	०	२९८	७.७
भित्तेपात्रो हेरी तिथिमिति बताउन,	२०८	५७	०	२६५	६.८
बैंक भौचर भराइ र चेक खिचाइ।	२३४	९३	०	३२७	८.४

परिच्छेद ५: निस्कर्ष र सुझाव

५.१ निस्कर्ष

परवानीपुर गाउँपालिकाको पूर्ण साक्षरता कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन गरिएको घरघुरी सर्वेक्षण तथा तथ्याङ्क विश्लेषणबाट गाउँपालिकाको साक्षरताको वास्तविक अवस्था स्पष्ट रूपमा उजागर भएको छ। अध्ययन अनुसार १५ देखि ६० वर्ष उमेर समूहका कुल १६६६७ जनामध्ये २३८३ जना निरक्षर रहेका छन्, जसले गाउँपालिकाको समग्र निरक्षरता दर १४.२ प्रतिशत रहेको देखाउँछ। यस आधारमा गाउँपालिकाको साक्षरता दर करिब ८५.८ प्रतिशत रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ। यो अवस्था पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्न आवश्यक ९५ प्रतिशत साक्षरता मापदण्डभन्दा अझै कम रहेको देखिन्छ।

वडागत विश्लेषणले गाउँपालिकाभित्र साक्षरताको अवस्था समान नरहेको देखाएको छ। वडा नं. ५ मा सबैभन्दा कम ५.८ प्रतिशत निरक्षरता दर रहेको छ भने वडा नं. १ र वडा नं. २ मा क्रमशः ९.८ प्रतिशत र ११.५ प्रतिशत निरक्षरता दर रहेको छ। यद्यपि वडा नं. ३ र वडा नं. ४ मा निरक्षरताको अवस्था निकै गम्भीर रहेको पाइयो। वडा नं. ३ मा २५.९ प्रतिशत तथा वडा नं. ४ मा २३.४ प्रतिशत निरक्षरता दर रहेको छ, जसले गाउँपालिकाको समग्र साक्षरता अभियानमा यी दुई वडाले ठूलो प्रभाव पार्ने देखिन्छ।

अध्ययनले लैङ्गिक दृष्टिकोणबाट पनि महत्वपूर्ण तथ्य उजागर गरेको छ। अधिकांश सूचकहरूमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा बढी देखिएको छ, जसले निरक्षर तथा न्यून साक्षर जनसंख्यामध्ये महिलाको हिस्सा उल्लेखनीय रहेको संकेत गर्दछ। बालविवाह, आर्थिक अभाव, विद्यालय शिक्षामा सीमित पहुँच, सामाजिक तथा सांस्कृतिक मान्यता, घरायसी जिम्मेवारी तथा शिक्षाप्रति न्यून प्राथमिकता जस्ता कारणहरूले महिला साक्षरतामा प्रतिकूल प्रभाव पारेको देखिन्छ।

पूर्ण साक्षरताका १२ वटा सूचकको विश्लेषण गर्दा आधारभूत पढाइ—लेखाइ, सूचना सामग्री बुझ्ने क्षमता, मोबाइल तथा क्यालकुलेटर प्रयोग, बैंकिङ सेवासम्बन्धी जानकारी र सामुदायिक सहभागितामा अपेक्षाकृत सकारात्मक अवस्था देखिए पनि व्यवहारिक गणितीय सीप, लेनदेनको हिसाब राख्ने क्षमता, घडी हेरी समय बताउने सीप तथा दैनिक जीवनमा साक्षरताको प्रयोग गर्ने पक्षमा अझै कमजोरी रहेको पाइयो। विशेषगरी वडा नं. ३ र वडा नं. ४ मा आधारभूत साक्षरताका सूचकहरूमा समेत अपेक्षाकृत कमजोर अवस्था रहेको देखिएको छ।

अध्ययनले परवानीपुर गाउँपालिकामा साक्षरताको अवस्था विगतको तुलनामा सुधारोन्मुख भए पनि पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्न आवश्यक स्तरमा पुग्न अझै विशेष प्रयास आवश्यक रहेको स्पष्ट गरेको छ। विशेषगरी महिला, आर्थिक रूपमा विपन्न, विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित तथा सीमान्तकृत समुदायलाई लक्षित गरी साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन नगरेसम्म पूर्ण साक्षरता लक्ष्य हासिल गर्न कठिन हुने देखिन्छ। तथापि गाउँपालिकामा विद्यालय पहुँच विस्तार, वित्तीय साक्षरता, सूचना प्रविधिको प्रयोग तथा समुदायस्तरीय जनचेतना वृद्धिका कारण साक्षरताको सकारात्मक आधार निर्माण भइसकेको देखिन्छ। यही आधारलाई थप सुदृढ गर्दै लक्षित तथा

परिणाममुखी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकेमा परवानीपुर गाउँपालिकाले निकट भविष्यमा पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न सक्ने पर्याप्त सम्भावना रहेको छ।

५.२ सुझाव

अध्ययनबाट प्राप्त निष्कर्षका आधारमा परवानीपुर गाउँपालिकालाई पूर्ण साक्षर पालिका घोषणा गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न निम्न सुझावहरू प्रस्तुत गरिन्छः

१. वडा नं. ३ र वडा नं. ४ लाई उच्च प्राथमिकतामा राखी विशेष साक्षरता अभियान सञ्चालन गर्नुपर्छ। यी वडामा केन्द्रित कार्यक्रम सञ्चालन नगरी गाउँपालिकाले पूर्ण साक्षरताको लक्ष्य हासिल गर्न कठिन हुने देखिन्छ।
२. निरक्षरनामावली अनुसार उमेर, लिङ्ग, पेशा तथा सामाजिक अवस्थाका आधारमा लक्षित समूह पहिचान गर्नुपर्छ र सोही अनुसार साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्नुपर्छ।
३. महिलालाई केन्द्रमा राखी महिला साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ। विशेष गरी गृहिणी, दलित, विपन्न तथा विद्यालय बाहिर रहेका महिलाहरूलाई प्राथमिकता दिन आवश्यक छ।
४. साक्षरता कार्यक्रमलाई केवल अक्षर चिनाउने कार्यमा सीमित नगरी कार्यमूलक तथा जीवनोपयोगी साक्षरतासँग जोड्नुपर्छ। बैकिङ सेवा, डिजिटल प्रविधि, स्वास्थ्य, कृषि, उद्यमशीलता तथा वित्तीय व्यवस्थापनसम्बन्धी विषय समावेश गर्नुपर्छ।
५. प्रत्येक वडामा सामुदायिक सिकाइ केन्द्र स्थापना वा सक्रिय बनाई निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ। साक्षर बनेका नागरिक पुनः निरक्षरतातर्फ नफर्कून् भन्ने सुनिश्चित गर्न उत्तर साक्षरता कार्यक्रम आवश्यक छ।
६. स्थानीय विद्यालय, शिक्षक, महिला समूह, युवा क्लब, सामुदायिक संस्था तथा गैरसरकारी संस्थाहरूलाई साक्षरता अभियानमा सहभागी गराई सामुदायिक स्वामित्व बढाउनुपर्छ।
७. बालविवाह न्यूनीकरण, विद्यालय छोड्ने दर घटाउने तथा किशोरी शिक्षालाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ, जसले दीर्घकालीन रूपमा निरक्षरता घटाउन सहयोग पुऱ्याउनेछ।
८. साक्षरता कक्षामा नियमित सहभागिता गर्ने तथा उत्कृष्ट उपलब्धि हासिल गर्ने शिक्षार्थीहरूलाई प्रोत्साहन तथा सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ।
९. प्रत्येक वडामा साक्षरता अभियानको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली विकास गरी प्रगतिको त्रैमासिक समीक्षा गर्नुपर्छ।

अनुसुची हरू

अनुसुची १: १६ देखी ६० वर्षसम्मका निरक्षर व्याक्तिको विवरण

घरघुरी सर्वक्षण बाट पहिचान भएका निरक्षरहरूको विवरण			
वार्ड नं १			
1	जसकुमारी महतो	40	
2	रफवत खातुन	40	
3	समिरा खातुन	50	
4	अमिना खातुन	50	
5	सोभा देवी	41	
6	प्रमजोती देवी	35	
7	गिता देवी	35	
8	बबिता देवी	43	
9	सुगान्दी देवी	50	
10	सरिना खातुन	55	
11	सुगान्दी देवी राम	35	
12	शिव कालिया देवी	45	
13	मिना देवी	46	
14	ललिता देवी	40	
15	रिता देवी	35	
16	गिरिजा देवी	45	
17	अनिता देवी	40	
18	लक्ष्मीनिया देवी	50	
19	उमा देवी	50	
20	राजेश्वरी देवी	55	
21	गौशिलिया देवी	35	
22	उषा देवी	45	
23	बिसुनपति देवी	59	
24	लालमुनी देवी	35	
25	शिवमंगली देवी	45	
26	महेश्वरी देवी	55	
27	गिता देवी कोइरी	45	
28	मिना देवी कोइरी	50	
29	विविका दी	35	
30	मिनादेवी यादव	36	
31	उरमिला कुर्मी	39	
32	लालमती देवी	30	

33	सुगन्दी देवी	35	
34	अंज देवी	32	
35	उषा देवी	37	
36	मैना देवी	39	
37	मुस्कान कुमारी	20	
38	रिना देवी	45	
39	बबिता देवी	32	
40	तेतरी देवी	45	
41	मन्मन्ति देवी	40	
42	सरिता देवी	35	
43	प्रभावती देवी	38	
44	लालसा देवी	39	
45	गिता देवी	35	
46	प्रमिला देवी	37	
47	रिना देवी	38	
48	पानापति देवी	32	
49	सिला देवी	45	
50	रयिता देवी	40	
51	सितली देवी	42	
52	साम्भादेवी यादव	35	
53	मिना देवी	38	
54	लक्ष्मीनिया देवी	40	
55	शिवकलि पासवान	35	
56	रामपति देवी	30	
57	राजदेवी	36	
58	मंजु देवी	26	
59	सबिता देवी	28	
60	सुशिला देवी	40	
61	रिंकु दावी	41	
62	ललिता देवी पासवान	29	
63	बिन्दा पासवान	24	
64	रामकली देवी	42	
65	सोनामति देवी	42	
66	लालमुनी देवी	34	
67	हेवान्ति देवी पासवान	30	
68	सरोज देवी	28	
69	सुगी देवी	30	

70	प्रभावती देवी	28	
71	चिन्ता देवी	33	
72	भागमानी देवी	34	
73	लक्ष्मी देवी धानुक	35	
74	ललिता देवी धानुक	36	
75	रुबी देवी	25	
76	लालमुनी देवी	30	
77	कलावती देवी	31	
78	उर्मिला देवी	35	
79	सबजा खातुन	40	
80	जयबूनेसा खातुन	41	
81	सृकान्ति देवी	40	
82	नागमती देवी	32	
83	सुगन्धि देवी	30	
84	मिना देवी	38	
85	अमना खातुन	45	
86	कलामा खातुन	46	
87	मनिता देवी	36	
88	अजय महतो मण्डल	५०	
89	चन्दन महतो मण्डल	५२	
90	उमा देवी	५३	
91	शिव कुमारी देवी	36	
92	उर्मिला मण्डल	47	
93	मलैखा खातुन	34	
94	रवैया खातुन	35	
95	छाठिया देवी	40	
96	पतसी देवी	34	
97	शान्ति देवी	28	
98	अद्या देवी	33	
99	निर्मला देवी	40	
100	सृपति देवी	30	
101	फुलकुमारी	35	
102	उमा देवी	45	
103	रामवती देवी	48	
104	पार्वती देवी	40	
105	फुलमति देवी	35	
106	सुमन देवी	40	

107	छन्द देवी	45	
108	मनिता देवी	28	
109	रन्जु देवी	31	
110	सिया पति देवी	30	
111	रिना देवी	25	
112	सोशिला देवी	30	
113	मन्जु देवी	30	
114	रजली देवी	35	
115	प्रभावती देवी	25	
116	चिन्ता देवी	39	
117	सुगन्धि देवी	40	
118	प्रतिमा देवी	28	
119	रामकुमारी	50	
120	रिता देवी	50	
121	किरण देवी	20	
122	शिव कुमारी देवी	52	
123	प्रभावती देवी	35	
124	सितदेवी चौहान	40	
125	रुखिमुनी देवी	50	
126	बचिया देवी	55	
127	इनार्पति देवी	58	
128	सिन्धु देवी	20	
129	गीता देवी	45	
130	प्रमिला देवी	37	
131	सोभा देवी	35	
132	किसोरी देवी	28	
133	रामकुमारी	50	
134	ललिता देवी	50	
135	मरझिया देवी	50	
136	राधिका देवी	20	
137	नयन कुमारी धानुक	52	
138	मन्दोदरी देवी	35	
139	मनोरमा देवी	40	
140	रामदुलारी देवी	50	
141	कुन्ती देवी	55	
142	निता देवी	58	

143	अनिता देवी	20	
144	ललिता देवी	45	
145	हसनी देवी	37	
146	रिता देवी	44	
147	संगीता देवी	38	
148	बिगानी देवी	45	
149	लालबा देवी	44	
150	उर्मिला देवी धानुक	32	
151	देवन्ति देवी	39	
152	दुर्सिया देवी	41	
153	फुला देवी	44	
154	महेशारी देवी	40	
155	उर्मिला देवी	40	
156	सोनिया देवी	41	
157	रूवी देवी	44	
158	ललिता देवी	40	
159	मिना देवी	39	
160	सिमादेवी मण्डल	48	
161	श्रमती दुपिया देवी	44	
162	सरिता देवी	42	
163	सिव मंगली देवी	42	
164	सिवपुजनी देवी	44	
165	उरमिला देवी	38	
166	शोभा देवी	45	
167	प्रभावती देवी मण्डल	44	
168	सरिता देवी कुसहवा	32	
169	सुनीता देवी कुसहवा	39	
170	चिन्ता देवी	41	
171	प्रमासिला	44	
172	प्रेमशिला देवी	40	
173	निसा देवी	40	
174	सम्भा देवी	39	
175	सिकिला देवी	45	
176	रविकण यादव	45	
177	प्रतिमा देवी यादव	48	
178	बुद्धिदेवी	35	
179	राम्भा देवी	40	

180	प्रमिला मण्डल	44	
181	सुनिता यादव	50	
182	प्रभावती देवी	४९	
183	कसमिरी देवी यादव	३५	
184	सोना देवी मण्डल	30	
185	इन्द्रा देवी	35	
186	इन्दु देवी	38	
187	अनिता देवी	39	
188	भागरथी देवी	40	
189	अकाली देवी	59	
190	गायत्री देवी	35	
191	रुखमी देवी	54	
192	श्रीदेवी	54	
193	सुगन्धि देवी	50	
194	लाल्मुनी देवी	40	
195	सन्तोस महतो धानुक	34	
196	गीता देवी	35	
197	सुगान्धि देवी	35	
198	गधम देवी	55	
199	कलावती देवी	50	
200	निर्मला देवी	35	
201	राधिका देवी	40	
202	कैलासी देवी	28	
203	बबिता देवी	35	
204	सौरा खातुन	38	
205	किस्मति देवी	35	
206	निर्मला देवी	30	
207	धुपिया देवी	38	
208	राजपति देवी	50	
209	बिनिता देवी	50	
210	जसिया देवी	50	
211	सुनिता देवी	40	
212	सित देवी	39	
213	रामदुलारी देवी	56	
214	तेतरी देवी	45	
215	गिरिजा देवी	48	

216	राजबुन देवी	49	
217	सुन्दरी देवी	42	
218	उमरावती देवी	32	
219	कविता मण्डल	30	
220	सुमित्रा देवी मण्डल	39	
221	अमरावती देवी	35	
222	दुरपती देवी	32	
223	सवितादेवी यादव	33	
224	रिना देवी	42	
225	मिरादेवी यादव	42	
226	गायत्री देवी	50	
227	रवारी देवी	39	
228	रविना देवी	45	
229	उर्मिला देवी	55	
230	चनरावती देवी	39	
231	जोहिनादेवी मण्डल	40	
232	सितादेवी मण्डल	45	
233	महेन्द्र मण्डल	49	
234	सम्पतिया देवी	48	
235	प्रभावती देवी	49	
236	पुन्मदेवी	49	
237	दिमाती देवी	35	
238	शारदा देवी	45	
239	गीता देवी	53	
240	प्रमिला देवी	33	
241	रिता देवी	50	
242	पुनिता देवी केशरी	50	
243	रिना देवी	25	
244	लालमुनी देवी	55	
245	दुर्पतिया देवी	57	
246	,अन्ति देवी केशरी	50	
247	महेन्द्र हजारा दुसाद	58	
248	समिना खातुन	45	
249	अनिता देवी	29	
250	मान्ती देवी	30	
251	जलेखा खातुन	20	
252	सविता खातुन	40	

253	सालमा खातुन	45	
254	रिना देवी	28	
255	सुरेस मण्डल	52	
256	रिता देवी	45	
257	दुलारी देवी	55	
258	सुगन्धि देवी	30	
259	सविला खातुन	39	
260	राधा देवी	22	
261	सुगान्धि देवी	48	
262	हजरा खातुन	45	
263	शरधा देवी	55	
264	चनर ज्योती देवी धानुक	30	
265	रिता देवी	45	
266	बिराज देवी	35	
267	ललमुनी खातुन	52	
268	रिमा देवी मण्डल	46	
269	शोसिला देवी	४५	
270	शुरेश राय भर	५५	
271	उषा सह	१८	
272	रंगिता सहनी	४०	
273	लीलावती सहनी	५५	
274	राम्ज्योती महतो	५५	
275	शिक्काली सहनी	५५	
276	पार्वती देवी	५३	
277	लालमुनी देवी	५७	
278	हीरालाल राजभर	53	
279	रीमा देवी		
280	साम्बु सहनी	47	
281	प्रेम सहनी	52	
282	वलदेव राज	55	
283	गीता देवी	३०	
284	ग्यान्ती देवी	४२	
285	सुगन्धि देवी	२७	
286	सोनादेवी	२७	
287	दिव्यादेवी	३३	
288	सुगान्दी देवी	४२	
289	विनिता देवी	४४	

290	कोसिला देवी	४५	
291	रिमा देवी	४०	
292	गोरी देवी	४१	
293	अन्तिमा देवी	३०	
294	निशा कु मण्डल	२९	
295	सोना देवी	२४	
296	अनिता देवी	३२	
297	पुषपा देवी मण्डल	३३	
298	रजनि देवी	३४	
299	नन्दलाल मण्डल	३२	
300	लक्ष्मि देवी	३३	
301	जगतलाल मण्डल	३४	
302	सिलादेवी मण्डल	३०	
303	शिला देवि	३९	
304	प्रभ देवी	४०	
305	धुरी बैठा	४४	
306	मालति देवी	४१	
307	गायत्री देवी सोनार	४४	
308	सिता देवी	५०	
309	शांति देवी	४०	
310	मुनि देवी	४३	
311	उषा देवी	४०	
312	अनिता देवी	२७	
313	शिला देवी	३५	
314	बलदेवमहतो	५५	
315	निशा देवी	३७	
316	मनिता देवी	३५	
317	भाग्यावती देवी		
318	भागरथी देवी	३५	
319	सुमित्रा देवी	३५	
320	रामपती देवी	५०	
321	सुनयाना देवी	४०	
322	सुगन्धी देवी	५०	
323	रजिया देवी	४८	
324	सुगन्धी देवी	५५	
325	सोहोदरी देवी	५०	
326	जानकी देवी	५५	

327	सोना देवी	२७	
328	सुनयाना देवी	३०	
329	कुमारी देवी	४२	
330	अमलावती देवी	२९	
331	लक्ष्मण महतो	४५	
332	सोनादेवी	४५	
333	जग्मति देवी	४०	
334	रामचन्द्र महतो	५५	
335	लालसा देवी	४५	
336	बविता देवी	४२	
337	मायना देवी	३०	
338	किसनदेव महतो	५०	
339	चयन देवी	३५	
340	राम्भा देवी	२७	
341	संगिता देवी	३०	
342	चिनता देवी	२५	
343	कुनती देवी	५५	
344	असगरी खातुन	१८	
345	अजारा खातुन	२३	
346	सनत खमुन	६०	
347	फातमा खातुन	१८	
348	समसज अली	२१	
349	अरमान अली	३६	
350	मान्ती देवी	३४	
351	अन्तिम महतो	३७	
352	बिन्दु देवी	३७	
353	साबुज देवी	५२	
354	संकर महतो	५८	
355	गजिया देवी	४८	
356	पुनाम देवी	३०	
357	राधा महतो	६०	
358	पानपतिया देवी	५७	
359	गीता देवी	३५	
360	रिकी देवी	३८	
361	मोतीलाल देवी	५६	
362	शिवकुमारी देवी	५७	
363	शुव्हिन्ना देवी	५१	

364	मिनिता देवी	५२	
365	सकन्ति देवी	४९	
366	प्रतिमा देवी	३२	
367	सुकानी देवी	४०	
368	जगीया देवी	४५	
369	प्रभा देवी	४३	
370	पुजा मण्डल	२१	
371	महिन्द्र महतो	४७	
372	चर्नज्योती देवी	५०	
373	कान्ती देवी	५५	
374	बबिता देवी	४४	
375	लालपरी देवी	३६	
376	हिदी देवी	५१	
377	रिना देवी	३०	
378	उम्मा देवी	३५	
379	चरवती देवी	३७	
380	सबिता देवी	४५	
381	संगीता देवी	५०	
382	गीता देवी	५५	
383	प्रतिमा देवी	२६	
384	उशा देवी	२५	
385	फुलमती देवी	५६	
386	संगीता देवी	५७	
387	सबिता देवी	४३	
388	दुरपति देवी	५०	
389	शिकन्ति देवी	५२	
390	रिता देवी	३३	
391	अनिता देवी	४५	
392	गिरिजा देवी	५०	
393	स्वबिता देवी	५६	
394	नागिना देवी	४४	
395	नैनी देवी	४०	
396	सबिता देवी	२८	
397	दुर्पतिया देवी	२७	
398	उर्मिला देवी	४०	
399	सबिता देवी	४५	
400	दिपिया देवी	३५	

401	मिरा देवी	६६	
402	रजु देवी	५६	
403	रबिता देवी	५५	
404	राजपति देवी	४४	
405	सुखनी देवी	३५	
406	देवान्ति मण्डल	४५	
407	मिना मण्डल	४५	
408	दुर्पतिा देवी	५०	
409	आरती देवी	३५	
410	बासमती देवी	५३	
411	रुना देवी	३५	
412	लालभारिसिया देवी	३५	
413	जगरजिया देवी	५०	
414	उर्मिला देवी	५५	
415	राजपती देवी	४०	
416	तेतरी देवी	५३	
417	लालशा देवी	३५	
418	दुखनी देवी	७५	
419	सुमिनही देवी	५५	
420	मुवनी देवी	६४	
421	मिना देवी	४५	
422	रामदुलारी मण्डल	३५	
423	सोशिला देवी	४५	
424	शरधा देवी	५०	
425	फूलकुमारी देवी	५६	
426	लाखपतिा देवी	६०	
427	शिवकालीदेवी	५५	
428	देवकाली देवी	५२	
429	सोभा देवी	३५	
430	रुबी देवी	५६	
431	रिता देवी	४५	
432	सोना देवी	७०	
433	माया देवी	५०	
434	आशा देवी	३५	
435	मिना देवी	५२	
436	जयन्ति देवी	४२	
437	सुगिया देवी	४५	

438	हेवान्ति देवी	३६	
439	बबिता देवी	५६	
440	मोहपतिया देवी	४६	
441	चम्पा देवी	५०	
442	गुल्चन देवी	५५	
443	अनिता देवी	४५	
444	सिमिता देवी	३०	
445	गिरिजा देवी	५०	
446	चन्दा देवी	४६	
447	जीउती देवी	५५	
448	मनावती देवी	२७	
449	सुरसती देवी	३७	
450	विपती देवी	६०	
451	प्रतिमा देवी	२७	
452	पार्वती देवी	४५	
453	सुषम देवी	३९	
454	श्रृकली देवी	६०	
455	लिलावती देवी	३७	
456	हिरमती देवी	५०	
457	प्रभावती देवी	५०	
458	सुनैना देवी	५६	
459	सुनैना देवी	६०	
460	लक्ष्मी देवी कुस्वाहा	५४	
461	चिनता देवी	५०	
462	रेसमी देवी	५०	
463	समिता कुमारी	४७	
464	अकुल महतो	६०	
465	संगिता देवी	३०	
466	सरिता देवी कुसहवा	६०	
467	किसमावती देवी	५०	
468	रिना देवी	३५	
469	रिता देवी	४५	
470	तारा देवी	४३	
वडा नं २			
471	जिउती देवी	५०	
472	सबाना खातुन	३०	
473	हजरा खातुन	४०	

474	रिमा रायभर	३०	
475	निरपति देवी	३०	
476	हेवानती देवी	४०	
477	सिला देवी	३५	
478	नेसा खातुन	५०	
479	कविता देवी	२६	
480	रिना देवी	३०	
481	गायत्री देवी	३५	
482	बबिता देवी	४०	
483	रिता देवी	५०	
484	छाठियादेवी	५५	
485	माया देवी	४९	
486	प्रमसिला देवी	५०	
487	आरति देवी	४०	
488	निसा देवी	३०	
489	बिगानी देवी	५०	
490	रिता देवी	३५.	
491	सुगन्धि देवी	४०	
492	इन्दु देवी	४०	
493	सिता देवी	४५	
494	मिना देवी	३८	
495	सविता देवी	४५	
496	लक्ष्मीना देवी	४०	
497	बबिता देवी	३२	
498	उषा देवी यादव	३०	
499	मोतेलाल राय	४०	
500	पुञ्ज यादव	२५	
501	तेतरी कुमारी	२७	
502	रिमा देवी भर	५०	
503	तेतरी कुमारी	२७	
504	रमाउति कुमारी	२२	
505	लालझरी देवी	६०	
506	गोगली देवी	५५	
507	इन्दु देवी	३०	
508	गीता देवी	४२	
509	मानकी देवी	२३	

510	जानकी देवी	५७	
511	विनायती देवी	४५	
512	आया देवी नय	२८	
513	मलउती देवी	४०	
514	राजेश्वर शह	६०	
515	रहमुल खातुन	५८	
516	इनरकुती देवी	३५	
517	आभा देवी	३३	
518	रिनादेवी	५३	
519	मया देवी राम	५६	
520	सहमरिया देवी	४५	
521	केदमी देवी	४२	
522	झुनिया देवी	४५	
523	ज्ञानेश्वर रायभर	४५	
524	विन्दु देवी	३३	
525	लालमुनी देवी	३८	
526	सबिता देवी	३७	
527	दुलारी देवी	४५	
528	संगीता देवी	३०	
529	फुलझारी देवी	४५	
530	सबिना खातुन	३८	
531	ज्योति देवी	२३	
532	उस देवी	३०	
533	बिनिता देवी	२६	
534	सोना देवी	४५	
535	पार्वती देवी	४४	
536	रमिता चौहान	२३	
537	रबिना देवी	३५	
538	सबिता देवी	३५	
539	बिनिता देवी	३५	
540	उषा देवी	४०	
541	पार्वती देवी	५०	
542	सोना देवी	५२	
543	दिपिका देवी	३५	
544	उर्मिला देवी	३०	

545	लक्ष्मीना देवी	४०	
546	ललिता देवी	५०	
547	चन्दा देवी	५५	
548	पूजा देवी	३०	
549	रोसनी देवी	५०	
550	सुशिला देवी.	५५	
551	निशा देवी	३५	
552	लक्ष्मी देवी यादव	३५	
553	रमसिस यादव	४०	
554	उस देवी	३५	
555	तेतरी देवी	४०	
556	बसमति देवी	५०	
557	सविता देवी	३०	
558	अलिना देवी	२७	
559	रिको देवी	२३	
560	रिमा यादव	२२	
561	राधा यादव	२५	
562	सुगन्धी देवी	५०	
563	जगिया देवी	६०	
564	सरिदा देवी	२४	
565	निसा देवी	२५	
566	राजपति देवी	४०	
567	मंजु देवी	३५	
568	कलिता कुमारी	२२	
569	चिनिया देवी	५५	
570	सुगान्धि	५०	
571	हिरामत्तिया यादव	५०	
572	सिर्जना देवी	२५	
573	बिबिता देवी राम	३०	
574	गीता देवी राम	४०	
575	सविता देवी	४०	
576	फुलमती देवी	४२	
577	सुगन्धि देवी कानु	४४	
578	पार्वती देवी खुलवट	४०	
579	मंजु देवी	५२	
580	संगीता देवी	४०	
581	जोखन रायभर	५०	

582	प्रमिला कुमारी देवी	४२	
583	भोतोलाल महतो	४५	
584	बिकुली देवी	४६	
585	पसुराम महतो	४०	
586	बलिराम महतो	५०	
587	प्रनताला देवी	४५	
588	सर्मिला देवी	४२	
589	प्रभु साह कानु	५०	
590	बिक्रम साह	४०	
591	गेनालाल महतो	५२	
592	लक्ष्मी महतो खुलवट	५२	
593	सुमिन्तारा देवी	४२	
594	धुरूप महतो	४५	
595	महेश महतो	४४	
596	अन्जना देवी	४५	
597	मनोज महतो	४०	
598	विद्या देवी	३८	
599	बबिता देवी	३०	
600	रमिता देवी	३२	
601	सबिता देवी	34	
602	मिना देवी	३२	
603	संगीता देवी	५५	
604	शारदा देवी	५०	
605	कोशीला देवी	४५	
606	सावित्री देवी	४०	
607	राजकुमारी देवी	४०	
608	बसमति देवी	३०	
609	बीरबहादुर महतो	४३	
610	प्रभावती देवी	४०	
611	ललिता कुमारी	१७	
612	कोयो देवी	४६	
613	चन्दा देवी	३५	
614	कलावती देवी	५०	
615	सुनिता कुमारी	१७	
616	उर्मिला देवी	४६	
617	गोदमी देवी	५५	
618	सुरेश महतो	३०	

619	मुर्ति देवी	३०	
620	दिनेश महतो	५०	
621	रामक्षेत्री पटेल	३०	
622	रिता देवी तेली	५४	
623	रुनु देवी	३५	
624	मोहपति देवी	४८	
625	लालपरी देवी	४९	
626	नवलकिशोर साह	४०	
627	कान्ति देवी	२४	
628	सुगान्धि देवी	३७	
629	रामकली देवी	७०	
630	सिला देवी	७४	
631	श्रीमती देवी कानु	५३	
632	निशा देवी कानु	३५	
633	चनार्पति देवी चौहान	५०	
634	सविता देवी साह	४५	
635	गमिरा महतो	४०	
636	चन्दा देवी	५०	
637	हिरमति देवी साह	५५	
638	बबिता देवी साह	५२	
639	सुनिता साह	३६	
640	मनावती देवी साह	४६	
641	तेतरी देवी साह	५७	
642	हिरमति देवी धानुक	५९	
643	सविता देवी धानुक	34	
644	बिमला देवी	५५	
645	सुगान्धि देवी कानु	४०	
646	मुनि देवी धानुक	४५	
647	प्रस्वती देवी	४४	
648	कोशुला देवी	५०	
649	सोनालाल महतो	५०	
650	मंजु देवी	५०	
651	कविता देवी	३०	
652	संजय साह	४५	
653	सनावती देवी साह	४५	
654	रिता देवी साह	४०	
655	संगीता देवी	४३	

656	सुनिता देवी	४६	
657	सनतरी देवी	५०	
658	सनोज महतो	३०	
659	निर्मला देवी	४५	
660	जग ब.साह	५६	
661	मिना देवी कनुइन्न	५४	
662	भर्दुरिया देवी धानुक	५५	
663	सुमिन्न देवी धानुक	५३	
664	निर्मला देवी मण्डल	४८	
665	पवित्री देवी धानुक	५३	
666	फूलकुमारी देवी धानुक	५८	
667	पुन्ताला देवी चौहान	४२	
668	सावित्री देवी चौहान	४६	
669	पनव देवी खुल्वाती	६५	
670	रमिता देवी खुलवट	४०	
671	मैना देवी खुलवट	४८	
672	लिलावती देवी चौहान	५५	
673	प्रेमपति देवी मण्डल	२५	
674	शर्मिला देवी कानु	५२	
675	सिकिला देवी कानु	५२	
676	रम्भा देवी चौहान	५५	
677	किस्नावती देवी चौहान	४०	
678	सहवानी खातुन	४८	
679	कन्चन देवी कनुइन्न	६३	
680	गीता देवी राम	४६	
681	रागनी कुमारी साह	१५	
682	सुनिता देवी साह	४६	
683	रिता देवी साह	५३	
684	सुमिन्नारा देवी धानुक	५८	
685	शोवा देवी मण्डल	४२	
686	सिन्धु कुमारी धानुक	२०	
687	शारदा देवी खुलवट	४५	
688	उर्मिला देवी	४०	
689	कोसीला देवी	४२	
690	सविना देवी	५५	
691	चन्दा देवी	४५	
692	राधा देवी	३०	

693	पार्वती देवी	४८	
694	मंजु देवी	४०	
695	सुगन्धि देवी राय	४७	
696	मोना देवी राय	४०	
697	रामरती देवी	४०	
698	लक्ष्मी देवी सहनी	४२	
699	तारा देवी	५४	
700	नगिना देवी सहनी	४२	
701	सोना देवी	34	
702	ज्ञान्ति देवी	४७	
703	बबिता देवी	३५	
704	प्रभावती देवी राय	३८	
705	मानिस ठाकुर	२०	
706	रामपरी देवी ठाकुर	55	
707	रिता देवी सहनी	३५	
708	लक्ष्मीना साह	३६	
709	जोखन राय भर	५०	
710	रिता सहनी	२१	
711	निकु सहनी	२५	
712	प्रभावती देवी	४५	
713	सोनायाना देवी	४५	
714	सोस्लानी देवी	४५	
715	सुगन्धि देवी खुलवट	४४	
716	सुगन्धि देवी	३७	
717	धुपेंद्र सहनी	२४	
718	अजय सहनी	३०	
719	बाल सहनी	५६	
720	धुगेंद्र सहनी	२५	
721	शम्भु सहनी	६०	
722	फेकानी देवी	६०	
723	सुनैना देवी मण्डल	५५	
724	मान्ती देवी खुलवट	५०	
725	श्रीपति देवी मण्डल	३०	
726	रबिता देवी	३५	
727	शिवकुमारी देवी खुलवट	४५	
728	सोसिला देवी धानुक	५०	
729	अनिता देवी साह	४३	

730	रन्जु देवी	४०	
731	मञ्जु देवी	३०	
732	सुनैना देवी कानु.	59	
733	बिद्यावती देवी	५४	
734	गीता देवी माली	४०	
735	शिवशंकर धानुक	३५	
736	गौरीशंकर धानुक	२५	
737	जय किसुन धानुक.	५५	
738	चाँदनी धानुक	२३	
739	मनावती देवी साह	३०	
740	बबिता देवी	३०	
741	मिस्रि महतो	५८	
742	लालमुनी देवी	४६	
743	नागमती देवी	३८	
744	राजबाबु साह	३०	
745	द्वारिका साह	४०	
746	कवाला देवी साह	५५	
747	आग्रोवा देवी साह	४५	
748	मालती देवी साह	४५	
749	प्रतिमा देवी साह	३५	
750	किसुनदेव मण्डल	४५	
751	शान्ति देवी	३५	
752	दिपमाला देवी	३१	
753	झलाई देवी	४४	
754	सनवा देवी	५५	
755	सुनैना देवी सहनी	३८	
756	कोपिला देवी	५४	
757	मिना देवी	45	
758	लालमुनी देवी	४५	
759	ज्ञान्ति देवी	५२	
760	सोमाली देवी	३५	
761	अनिता देवी साह	३२	
762	हिरमति देवी	५६	
763	बबिता चौहान.	१९	
764	निर्मला देवी	४८	
765	सुगन्धी देवी	४०	
766	सान्ति देवी माली	५६	

767	झलाई देवी.	३५	
768	नगिया देवी	४२	
769	रामपति देवी	४०	
770	लालमुनी देवी	४५	
771	उषा देवी	२१	
772	निशा देवी	२२	
773	सहोदारी देवी	५९	
774	चाँदनी देवी	६०	
775	शिवकलिया देवी	५७	
776	प्रभा देवी	५५	
777	मनमती देवी	५०	
778	सुखाली देवी	५९	
779	सुबन्त्री देवी	३७	
780	सुनिता देवी	४०	
781	प्रभावती देवी	४०	
782	सविता देवी	34	
783	सोनमती देवी	४१	
784	उर्मिला देवी	37	
785	सुनिता देवी	35	
786	निर्मला देवी	३०	
बडा न. ३			
787	वविता देवी	३५	
788	सुनीतादेवी	३६	
789	कामलाउतीदेवी	३५	
790	मान्तीदेवी	३६	
791	तेतरखातुन	३६	
792	सँगिता देवि	३६	
793	मुवली देवी	५८	
794	किरण देवी	२८	
795	गाइति देवी	५८	
796	नितु देवि	३७	
797	रिता नेवीयादव	३५	
798	महापतीदेवी	५५	
799	0	५२	
800	लालशा देवि	३६	

801	जवाहिर साह	५५	
802	पासपत साह	५०	
803	सुलेखा देवि	२४	
804	पुनम देवी	३६	
805	शान्ती देवि	४०	
806	कवितादेवी	३५	
807	गाईत्रीदेवी	५०	
808	सविता देवी	३०	
809	पनपतिया देवि	५०	
810	रमावती देवि	५५	
811	सुलखा देवी	२४	
812	दिपलाल साह सोनार	४०	
813	०	३५	
814	अरतिदेवी	२५	
815	बद्री साह	४५	
816	मीना देवी	४०	
817	अमित साह	३०	
818	नागेन्द्रसाह सोनार	४३	
819	लालसा देवी	३५	
820	प्रभा देवि	७२	
821	सारदा देवी	४५	
822	शिवलाल राउत अहिर	८२	
823	सारदा देवी	७०	
824	आसा देवीसोनारिन	३५	
825	मधु देवीसोनारिन	३१	
826	दुखी साहसोनार	३५	
827	राधाकिसुनसाह सोनार	४३	
828	उरमिलादेवी सोनारीन	४०	
829	सारदा देवी	७५	
830	सिमा देवि	३४	
831	०	३८	
832	पुनम देवी	४०	

833	रामअयोध्या साह	५३	
834	शोभा देवी	४९	
835	उमा देवि	७२	
836	चिन्तादेवी	५५	
837	ममता देवी	३५	
838	मुगान्तीदेवी	२९	
839	नैना देवी	४२	
840	पुनम देवी	३४	
841	नीरमलादेवी	५०	
842	सुरेन्द्रसाह सोनार	५५	
843	सुमन देवी	५०	
844	0	३५	
845	अनिता देवी	२७	
846	लालमुनीदेवी	३५	
847	पुरुसोतमयादव	३७	
848	सरिता देवी	३०	
849	इनाध साह	२३	
850	शनी देवी	२१	
851	संजय साहसोनार	४०	
852	0	३०	
853	धनमन्तीदेवी	४०	
854	शोभा देवी	४८	
855	विजय सराफ	३०	
856	रामदेव शाह सोनार	५०	
857	सविता सराफ	२५	
858	धुवीया देवी	४५	
859	मुनी देवी	५०	
860	इयान्ति देवी	४०	
861	रिता देवि	५६	
862	इन्दु देवि	३९	
863	नेहा देवि	२७	
864	सविता देवी	२७	

865	कुन्ती देवी	५७	
866	गन्धि देवी	२८	
867	रोक्सना खातुन	२३	
868	सोवरा खातुन	३३	
869	सलामदिन मिया	३०	
870	०	४५	
871	सिमा खातुन	२९	
872	समिबा खातुन	४०	
873	सयनुमन खातुन	५०	
874	सवनम खातुन	४०	
875	समिना खातुन	३४	
876	नसिमा खातुन	२०	
877	अपसाना खातुन	३५	
878	सवरुन खातुन	२५	
879	रसुलबानी खातुन	५२	
880	सायदा खातुन	४५	
881	सालमुनसा खातुन	३५	
882	अविदा खातुन	५५	
883	सादम हुसेन	३०	
884	मदिशन खातुन	५०	
885	इजराईलमिया	३८	
886	गुलाबसा खातुन	१८	
887	मावसन खातुन	४०	
888	कलिमा खातुन	३०	
889	हटिसन खातुन	४०	
890	सोनी खातुन	३०	
891	हलिमा खातुन	६०	
892	कलिमा खातुन	३०	
893	सलाउदिन हवारी	३३	
894	नजकुन खातुन	२५	
895	हरिस्ट साह	५५	
896	सिता देवि	२५	

897	आरति देवि	१८	
898	जोतिमादेवी यादव	५२	
899	सिमा देवी	५०	
900	रूवी देवी	३५	
901	शोभा देवीसोनारीन	३५	
902	रनुदेवीसोनारीन	४०	
903	दसपादेवीसोनारीन	४०	
904	बनुदेवीसोनारीन	३५	
905	कृष्णकुमारी ठाकुर हजाम	५०	
908	गैरी देवीठाकुर	४७	
909	संजिवठाकुर	२७	
910	उपेन्द्रठाकुर	३३	
911	पुनम देवी	३४	
912	बविता देवी	३२	
913	धम्मिसलादेवी	३०	
914	उमरावतीदेवी	२८	
915	रिमती देवी	५०	
916	गिता देवी	५०	
917	बविता देवी	५०	
918	रामसखीदेवी सोनारीन	४०	
919	मिनाकुमारीसराफ	५३	
920	सावति देवी	३५	
921	मनिसा देवी	५०	
922	ललिता देवी	४७	
923	कान्ति देवि	५५	
924	मिरन देवि	३५	
925	रिंकु देवि	३०	
926	प्रतिमा देवी	४६	
927	सविता देवी	४०	
928	रानी देवि	४५	
929	भिखारी देवी	३५	
930	रिमा देवी	३०	

931	बिगन देवी	५५	
932	सात्रिनी देवी	५०	
933	माया देवी	४०	
934	लक्ष्मी साह	५०	
935	सोसिला देवी	४५	
936	मिना देवि	५०	
937	प्रियाका देवी	३०	
938	प्रतिमा देवी	३५	
939	प्रमिला देवी सोनारीन	५०	
940	बबिता देवि	३५	
941	मन्जु देवी यादव	४०	
942	अनिता देवी	४८	
943	रोसनप्रसाद साराफ	४७	
944	शोभा देवीसाराफ	४०	
945	सन्दीप शाहसोनार	४५	
946	राधा देवी	३५	
947	सिववालकसाह	५३	
948	मनोज शाहसोनार	५०	
949	उषादेवीसोनारीन	४५	
950	प्रिमाकुमारी	२०	
951	मुनी देवीसाह	४५	
952	उमा देवी	४५	
953	सुनीतादेवी	३५	
954	विन्दुदेवी	४०	
955	मन्जु देवि	३०	
956	तारा देवि	२८	
957	सुकदेव साह	५९	
958	राम्भादेवी	५५	
959	चांन्दादेवी	३२	
960	बबुनिया देवि	३९	
961	प्रतिमाकुमारी	२३	
962	रामदेधी सोनार	४२	

963	प्रभउतीदेवी	३०	
964	लदमिन देवी	५२	
965	उनीता देवी	२५	
966	ललिता देवी	३८	
967	मिना देवी	५०	
968	सञ्जु देवी	३०	
969	सावित्री देवी	२७	
970	जतन साह	५०	
971	सारधा देवी	४०	
972	संगितादेवी	३५	
973	मञ्जुदेवी	३९	
974	नन्दवा साहकानु	५८	
975	हिरामुनीदेवी	५४	
976	लाइची देवी	४५	
977	सुनैना देवी	४७	
978	राम बालक साह	५८	
979	रिता देवी	५६	
980	इन्जु देवी	३०	
981	सतन साहसोनार	५०	
982	धुर्वसाह सोनार	४०	
983	अनिता देवी	३९	
984	कुवदनीदेवी	४५	
985	मनोज साहसोनार	३५	
986	मुकेस साहसोनार	४२	
987	राम कुमारसोनल	३४	
988	माया देवी	५५	
989	रानी देवी	२९	
990	चन्दनीदेवी	३९	
991	विजय साहसोनार	२४	
992	अनिता देवी	४५	
993	चम्पा देवी	५५	
994	बिराउतीदेवी	४०	

995	कुसुम देवी	४५	
996	लिला देवी	३१	
997	सरोज साहसोनार	३०	
998	धरमेन्द्रसाह सोनार	४५	
999	हुद्रदेवी	५६	
1000	रितादेवी	४०	
1001	सरिता देवीसोनार	३०	
1002	रागनी देवी	५५	
1003	संगितादेवी	३७	
1004	सोनालालसाह	५८	
1005	कान्तिदेवी सोनारिन	५५	
1006	चिन्ता देवी	६०	
1007	पुजा देवीसोनारीन	३३	
1008	उषा देवी	४६	
1009	बसन्ती देवी	६१	
1010	आरति देवि	२२	
1011	सारधा देवी	५२	
1012	हसिनाखातुन	३५	
1013	नरमोदिनमिया	२१	
1014	सलमिदिनमिया	३८	
1015	रेस्माखातुन	३६	
1016	अजरित आलम	४०	
1017	मयमुलखातुन	३५	
1018	हासिनधवारी	३५	
1019	नाजमाखातुन	३३	
1020	माकिममिया	५८	
1021	बसिमाखातुन	५५	
1022	रिता देवि	४४	
1023	चन्दा देवी	३४	
1024	प्रिती कुमारी	१७	
1025	लक्ष्मी कुमारी	१६	
1026	सागर राम	१७	

1027	रमाउती देवी	३५	
1028	शारधा देवी	३३	
1029	अनिता देवी	३४	
1030	प्रभा देवि	५५	
1031	प्रभावती देवी	३२	
1032	पुनीतादेवी	३०	
1033	सरस्वतीयादव	२०	
1034	देवमतीदेवी	५५	
1035	राजेश्वरी देवी	४५	
1036	सन्ध्यादेवी	४०	
1037	सोनी देवी	२९	
1038	निरमलादेवी	३३	
1039	कोशिला देवी	४५	
1040	पुजाचउरसिया	२५	
1041	ध्रुवप्रसाद यादव	५८	
1042	लक्ष्मीदेवी यादव	५५	
1043	शिव कुमारीदेवी यादव	५५	
1044	सन्ध्यादेवी यादव	२४	
1045	कृजमतीदेवी	५८	
1046	ललिता देवी	४९	
1047	हरि विलास	५०	
1048	राजमतीदेवी	४५	
1049	धोतलयादव	५५	
1050	श्रिपतीदेवी यादव	५०	
1051	बविया देवी	२०	
1052	राम बालकयादव	४०	
1053	सिमा देवी	३५	
1054	चन्द्रेश्वरयादव	५४	
1055	धुवा देवीयादव	४५	
1056	सानधी यादव	४०	
1057	माला देवी	३५	
1058	मिना देवी	५०	

1059	सुनिल यादव	४५	
1060	राधेश्यामराम	३८	
1061	फुलझरीदेवी	४०	
1062	लालमुनीदेवी	३९	
1063	राम प्रितराम	३२	
1064	सारधा देवी	२८	
1065	गिरिजादेवी	५०	
1066	माया देवी	५०	
1067	कृष्णा यादव	४५	
1068	सन्दिप यादव	३५	
1069	मिन्दु यादव	३०	
1070	मञ्जु देवी	२७	
1071	वविता देवी	३५	
1072	श्रीमती देवी राम	४०	
1073	प्रभा देवि	४८	
1074	जटही देवीराम	४५	
1075	महिचन राम	४०	
1076	नोवल किसोरराम	१७	
1077	अन्जु देवी	२२	
1078	निरन्तादेवी	१९	
1079	दिलिप राम	२८	
1080	सिया देवी	३८	
1081	सोनालालराम	४०	
1082	सारधा देवी	२०	
1083	इन्दु देवी	२०	
1084	सिकेन्द्रराम	२५	
1085	उपेन्द्रराम	२३	
1086	शान्तीदेवी	५०	
1087	विजय राम	५५	
1088	सन्ध्यादेवी	३५	
1089	सुखारी राम	४०	
1090	पानमतीदेवी	३५	

1091	अकलेश राम	१८	
1092	जितेन्द्रराम	४५	
1093	उरमिलादेवी	४०	
1094	विरिन्द्र राम	४१	
1095	धनमतीदेवी	५०	
1096	सोसिल देवी	२२	
1097	सन्तोस राम	२५	
1098	राजेश राम	२४	
1099	लालमती देवी	३९	
1100	फुला देवी	५६	
1101	राधा देवी	३३	
1102	राम प्रवेशराम	३०	
1103	राम कुमारराम	२५	
1104	मिरा देवी	३८	
1105	सोसिलादेवी	३०	
1106	उमा देवी	५५	
1107	प्रमिलादेवी	४०	
1108	स्याम महरा	४६	
1109	लक्ष्मीदेवी राम	४४	
1110	सुमन देवी राम	२७	
1111	मनकियया देवी	५८	
1112	दिपमाला देवी	२७	
1113	राधा देवी	२६	
1114	प्रमोदमहराचमार	४६	
1115	रमितादेवी	४४	
1116	उमा देवी	४५	
1117	जानकी देवी	३४	
1118	माया देवी	३९	
1119	रूपकली देवी	३४	
1120	सिता देवी	३५	
1121	शिवदुलारी देवी	२९	
1122	तारा देवि	40	

1123	मिना देवी	45	
1124	दायवा देवी	56	
1125	मिना देवी	48	
1126	रूपा देवी	30	
1127	फुलझरी देवी	40	
1128	रोभा देवी	27	
1129	महारानि देवी	54	
1130	मनतुरी देवी	25	
1131	सुरेन्द्र राम	31	
1132	सिमा देवी	38	
1133	प्रियन्का देवी	30	
1134	सुखन्दी देवी	34	
1135	रिना देवी	35	
1136	फुलनवती देवी	30	
1137	सीता देवी	47	
1138	श्रीकान्ती देवी	35	
1139	मिरजा देवी राम	40	
1140	सुगिया कुमारी राम	34	
1141	कोशिला देवी	22	
1142	निशा देवी	21	
1143	फुल कुमारी देवी	50	
1144	जियनी देवी	50	
1145	अन्वु देवी	23	
1146	सुरसति देवी	60	
1147	किसनवतीदेवी	३०	
1148	कलाउती देवी	५५	
1149	सुरेस राम	३५	
1150	नरेस राम	३०	
1151	पार्वतीदेवी	३०	
1152	कवितादेवी	२९	
1153	राजकुमारराम	४०	
1154	छुपी देवी	३५	

1155	अनिता देवी	४०	
1156	पारभाउतीदेवी	४०	
1157	रञ्जुदेवी	३०	
1158	कुनती देवी	४०	
1159	मैना देवी	५०	
1160	विर बहादुरराम	६०	
1161	माया देवी	६०	
1162	रम्भा देवी	३०	
1163	सविता देवीराम	३५	
1164	सुनैनादेवी	४५	
1165	मोनोरमादेवी	२८	
1166	विनाउती देवी	६०	
1167	सोशिला देवी	३५	
1168	किसनवतीदेवी	३६	
1169	प्रभा देवि	३५	
1170	दुलारी राम	३०	
1171	धर्म महाराचमार	५०	
1172	सुरसतियादेवी	45	
1173	लालमुनीदेवी	45	
1174	आशा राम	31	
1175	चम्पा देवी	55	
1176	अन्तिमा देवी	30	
1177	लालमुनी देवी	40	
1178	मञ्जुदेवी	40	
1179	मोनारमा देवी	30	
1180	शिवकुमारी देवी	48	
1181	जयफुन खातुन	58	
1182	जमिला खातुन	38	
1183	तेमुलनेसाखातुन	52	
1184	नेशा खातुन	60	
1185	विन्दा देवी	40	
1186	खैरूल नेसा	40	

1187	सकिनाखातुन	45	
1188	हसन ताराखातुन	26	
1189	सनियाखातुन	17	
1190	परमिलाखातुन	47	
1191	समसुल खातुन	28	
1192	नुरजहान खातुन	48	
1193	केलामुननेसा	35	
1194	अनिता देवी	34	
1195	अव्दुलजब्बर खातुन	37	
1196	खतिजनखातुन	30	
1197	सजरूनखातुन	28	
1198	आशा देवी यादव	29	
1199	गीता देवी यादव	60	
1200	लक्षमिना देवी	30	
1201	चम्पा देवी	50	
1202	पूजा देवी	33	
1203	सावित्री देवी	60	
1204	झौरी देवी	60	
1205	सुवासनी देवी	50	
1206	बुधी यादव	60	
1207	रिन्कु देवी	35	
1208	जितेन्द्र सोनार	50	
1209	लावेवी देवी	60	
1210	रिना देवी	55	
1211	पार्वती देवी	57	
1212	रम्भा देवी	56	
1213	पार्वती देवी	45	
1214	लक्ष्मी देवी	43	
1215	चम्पा देवी	60	
1216	सिता देवी	45	
1217	शोभा देवी	40	
1218	जोती देवी	22	

1219	सोसिता देवी	32	
1220	मिरा देवी	35	
1221	आरती देवी	46	
1222	बविता देवी	45	
1223	सुरेश राम	60	
1224	रिता देवी	55	
1225	रिता देवी	55	
1226	रिना देवी	30	
1227	हिरामती देवी	40	
1228	फुलमति देवी	44	
1229	राधिका देवी	32	
1230	लालमुनी देवी	43	
1231	पापपति देवी	40	
1232	महिन्दर महरा	30	
1233	साभा देवी	40	
1234	उमावति देवी	45	
1235	सन्जु देवी	35	
1236	पार्वती रौनियार	53	
1237	रमाधार प्रसाद	55	
1238	फुलकली देवी	53	
1239	रमिता देवी	35	
1240	नरेश राम	30	
1241	पिकी देवी	40	
1242	कविता देवी	24	
1243	मानव देवी	60	
1244	शान्ति देवी	30	
1245	अनिता देवी	40	
1246	हिरामती देवी	35	
1247	शान्ता राम	27	
1248	सरसस्वती देवी	40	
1249	एतवरिया देवी	30	
1250	जैवुन नेसा	३४	

1251	कलिमाखातुन	२७	
1252	जैबुन नेशा	५०	
1253	सलिना खातुन	१८	
1254	नागमा खातुन	२८	
1255	मायरा खातुन	३०	
1256	समिना खातुन	३०	
1257	ताजविवि नेशा	३८	
1258	रेयाजुलमिया	४९	
1259	साएराखातुन	४६	
1260	अरबुन खातुन	४०	
1261	फातमाखातुन	३१	
1262	जलिमाखातुन धोवी	५१	
1263	सालमाखातुन	३६	
1264	सुवैदाखातुन	३९	
1265	ताज खातुन	३७	
1266	आयसा खातुन	३५	
1267	रोजदिनमिया	५३	
1268	सविनाखातुन	३९	
1269	सेहराखातुन	५१	
1270	नजराखातुन	२६	
1271	हलिमा खातुन	२३	
1272	नाजमाखातुन	३५	
1273	नेजमाखातुन	५०	
1274	मैमुलखातुन	३६	
1275	तैफुन खातुन	31	
1276	हसीना खातुन	37	
1277	कलीमा खातुन	55	
1278	हुसिदन खातुन	25	
1279	नौबुननेशा खातुन	45	
1280	वितन खातुन	50	
1281	जलखा खातुन	59	
1282	रुखसान खातुन	24	

1283	नुर्बानी खातुन	20	
1284	मुस्तकिमा खातुन	40	
1285	रोबारदा खातुन	45	
1286	जैबुन नेशा	40	
1287	आमना खातुन	50	
1288	सायदा खातुन	40	
1289	लिलम खातुन	40	
1290	नगिया खातुन	40	
1291	उषवा खातुन	40	
1292	सातपाल यादव	55	
1293	कुनेसा खातुन	20	
1294	तैमुल खातुन	45	
1295	सविला खातुन	30	
1296	मोसलम खातुन	40	
1297	कायमा खातुन	60	
1298	अनुस खातुन	20	
1299	ताएमाखातुन	४५	
1300	सकिनाखातुन	५५	
1301	रेस्माखातुन	३६	
1302	रुखसानाखातुन	२४	
1303	रोक्साखातुन	४३	
1304	नुनसरिफखातुन	२२	
1305	नजमा खातुन	३८	
1306	मदिसिनिधोविनी	६०	
1307	इसरत खातुन	३८	
1308	अरवाज आलम	१९	
1309	जरिनाखातुन	४९	
1310	इसरत खातुन	१६	
1311	सोवायदा खातुन	३५	
1312	सैरूलखातुन	३९	
1313	जायदाखातुन	५४	
1314	जैइतन खातुन	४५	

1315	अनीशा खातुन	१३	
1316	मैताजा खातुन	५०	
1317	गुलेसाखातुन	३६	
1318	बिगनी खातुन	३९	
1319	दिलसरामिया	५३	
1320	जरिनाखातुन	४६	
1321	तरबुन खातुन	३५	
1322	रवैया खातुन	४९	
1323	सायदा खमतुन	४९	
1324	रम्नानि खातुन	४८	
1325	खुशबुनेशा	३०	
1326	गुलनेशा नेशा	२९	
1327	साबाना खातुन	३७	
1328	मोजैयाखातुन	५०	
1329	रहमी खातुन	४९	
1330	नमातुन खातुन	४९	
1331	रेनु देवी	23	
1332	फातमा खातुन	65	
1333	इजराइल मिया	55	
1334	बदरी मिया	60	
1335	सालमा खातुन	30	
1336	नेजाबुन नेशा	25	
1337	रहमबानी खातुन	52	
1338	खुशबुनेशा	45	
1339	सकिला खातुन	25	
1340	मुस्कान खातुन	20	
1341	सायदा खातुन	40	
1342	तोरायसा खातुन	42	
1343	सोनम खातुन	25	
1344	गौसवानी खातुन	45	
1345	मोमिना खातुन	30	
1346	शान्ति देवी	50	

1347	पासपति देवी	56	
1348	आरती देवी	27	
1349	भोला रौनियार	58	
1350	फुलमति देवी	55	
1351	जानकी देवी	28	
1352	आरती देवी	३९	
1353	सोनावती देवी	३२	
1354	सुनैना देवी	३९	
1355	चन्दा देवी	४२	
1356	मकदुस मिया अन्सारी	५२	
1357	सावाना खातुन	30	
1358	सलिमा खातुन	35	
1359	साजदा खातुन	29	
1360	हबिबन खातुन	60	
1361	मैरुन नेशा	46	
1362	ओबादा नेशा	30	
1363	चादतारा खातुन	30	
1364	रोबायदा खातुन	50	
1365	राजकली देवी	35	
1366	चिन्ता देवी	45	
1367	चाँन्दनी देवी	23	
1368	रामपति देवी	42	
1369	रमफुला देवी	60	
1370	सलेन्दर यादव	45	
1371	नगिना यादव	62	
1372	सन्जिला देवी	60	
1373	रिता देवी	50	
1374	उमापति देवी	45	
1375	लालमति देवी	60	
1376	जगबलिया देवी	60	
1377	सरसस्वती देवी	51	
1378	पुनिता देवी	52	

1379	मैना देवी	45	
1380	दला खातुन	25	
1381	उपमात्रा खातुन	49	
1382	कलिमा खातुन	34	
1383	नुरजहान खातुन	46	
1384	सजबुन खातुन	35	
1385	आफसाना खातुन	36	
1386	सुरायसा खातुन	30	
1387	अम्बेया खातुन	36	
1388	सायरा खातुन	40	
1389	अफसाना खातुन	62	
1390	सफिना खातुन	42	
1391	गौतम खातुन	44	
1392	फातमा खातुन	35	
1393	रबेया खातुन	40	
1394	शारदा देवी	52	
1395	सुजित यादव	47	
1396	लालझली देवी	38	
1397	मोना देवी	72	
1398	सरस्वति देवी	34	
1399	पुनिता देवी	44	
1400	कुमारी देवी	42	
1401	रिन्की देवी	33	
1402	लिलम देवी	40	
1403	मजरुम खातुन	26	
1404	आशमा खातुन	30	
1405	रोआवजा खातुन	25	
1406	सबुजल खातुन	60	
1407	रेनु सराफ	22	
1408	रामदेइ देवी	59	
1409	मरियम खातुन	48	
1410	आयसा खातुन	50	

1411	अकलिमा खातुन	30	
1412	सायदा खातुन	27	
1413	शेस खातुन	50	
1414	कलिमा खातुन	30	
1415	सबाना खातुन	19	
1416	निशा खातुन	20	
1417	सबनम खातुन	18	
1418	नजिया खातुन	18	
1419	विन्दा देवी	52	
1420	बविता देवी	41	
1421	सायरा खातुन	28	
1422	सहबानी खातुन	52	
1423	सकिला खातुन	25	
1424	मुसकान खातुन	20	
1425	सलमा खातुन	30	
1426	खुशबुनेशा खातुन	35	
1427	रिना देवी	23	
1428	सुरेश राम	50	
1429	राधा देवी	35	
1430	लालमुनी देवी	27	
1431	उर्मिला देवी	36	
1432	तैमुल नेशा	37	
1433	कलिमा खातुन	50	
1434	मदिना खातुन	50	
1435	सोनिया खातुन	22	
1436	सबेया खातुन	23	
1437	सफिना खातुन	19	
1438	सैरुन खातुन	21	
1439	सोअयबा खातुन	35	
1440	तायरा खातुन	57	
1441	नुसलम सहबानी	50	
1442	जनारसी खातुन	54	

1443	जैबुन नेशा खातुन	50	
1444	आमना खातुन	55	
1445	रोकैया खातुन	20	
1446	तजिना खातुन	26	
1447	सानिया खातुन	17	
1448	तवासुन खातुन	26	
1449	आफसाना खातुन	18	
1450	अनिसा खातुन	17	
1451	अखतरी बेगम	24	
1452	मोतायजा खातुन	48	
1453	मोविना खातुन	22	
1454	मनफुल खातुन	56	
1455	रोविना खातुन	18	
1456	सकिना खातुन	31	
1457	जैफुन खातुन	30	
1458	अकवरमिया	50	
1459	लालमुन खातुन	45	
1460	तरबुन खातुन	25	
1461	हसिना खातुन	30	
1462	लतिफन खातुन	50	
1463	मुस्तकिमा खातुन	34	
1464	खुशबुनेशा	32	
1465	तवरेज मिया	28	
1466	जरिना खातुन	37	
1467	तैफुन खातुन	22	
1468	जलेखा खातुन	40	
1469	सलमा खातुन	24	
1470	तायरा खातुन	38	
1471	रोबैदा खातुन	48	
1472	नुरजहान खातुन	29	
1473	जैबुनाखातुन	24	
1474	तेतरखातुन	37	

1475	जदिफन खातुन	56	
1476	कनिमा खातुन	31	
1477	कलमा खातुन	33	
1478	कोरैसी खातुन	20	
1479	कातमा खातुन	22	
1480	रोविन खातुन	30	
1481	रेशमा खातुन	17	
1482	रोजी खातुन	29	
1483	खुशी खातुन	29	
1484	रोविना खातुन	22	
1485	इरफान आलम	22	
बडा न. ४			
1486	उमारउती देवी	25	
1487	कामना देवी	22	
1488	ममिता देवी	21	
1489	उर्मिला कुमारी	18	
1490	साम्भा कुमारी	18	
1491	सुनिता देवी राम	31	
1492	सोनामती देवी	29	
1493	प्राभा देवी माझी	40	
1494	फुलकुमारी माझी	16	
1495	शान्ती देवी राम	45	
1496	हरावण माझी	36	
1497	सुनिता देवी	55	
1498	मुन्ना देवी	51	
1499	सोना देवी	18	
1500	भुलन राम	25	
1501	सिमा देवी	23	
1502	प्रभावती देवी	50	
1503	बसन्ती देवी	50	
1504	उमादेवी	37	
1505	सुमान्ती देवी	35	

1506	माहिल देवी	25	
1507	अनिता देवी	35	
1508	मिना देवी	35	
1509	राम प्र पटेल	41	
1510	रन्जु देवी	30	
1511	सुगान्दी देवी	50	
1512	शिव कुमारी देवी	46	
1513	सवारा खातुन	40	
1514	रेघना खातुन	35	
1515	मुनी खातुन	43	
1516	नाणवुल खातुन	40	
1517	मन्सुर देवान	67	
1518	सोएवा खातुन	67	
1519	मिशियाय देवान	323	
1520	सालमुनीया खातुन	32	
1521	रविना खातुन	17	
1522	प्रभा देवी	40	
1523	सोभा देवी	60	
1524	सवनम खातुन	32	
1525	लालासा देवी	40	
1526	सिता कुमारी पटेल	18	
1527	रिता देवी	37	
1528	धर्मेन्द्र राम	25	
1529	मिरा देवी	23	
1530	ललिता देवी	45	
1531	रिन्कि देवी	25	
1532	सन्जु देवी	30	
1533	प्रभावती देवी	45	
1534	सुनिता देवी	36	
1535	मुन्ना देवी	52	
1536	सोना देवी	50	
1537	भुलन राम	30	

1538	सिमा देवी	30	
1539	ललिता देवी	40	
1540	रजिता माझी	35	
1541	सुनिता देवी	27	
1542	रिता देवी	42	
1543	प्रमि देवी	566	
1544	शोभा देवी	30	
1545	नागिना देवी	50	
1546	मञ्जु देवी	40	
1547	गिरिजा देवी	50	
1548	मिना देवी	50	
1549	उमा देवी	35	
1550	कान्ति देवी	36	
1551	मुनी देवी	50	
1552	सविता देवी	37	
1553	निसमती देवी	55	
1554	लालमती देवी	57	
1555	सुदामा देवी	40	
1556	सुमित्रा देवी	52	
1557	सुनिता देवी	50	
1558	कान्ति देवी	50	
1559	सुनीता देवी	50	
1560	उमा कुमारी पटेल	21	
1561	राणी कुमारी पटेल	20	
1562	उर्मिला देवी	35	
1563	सुनरपती देवी	46	
1564	सुक्ल कुर्मी	55	
1565	सालमा खातुन	30	
1566	मोरियम खातुन	35	
1567	रिणवना खातुन	22	
1568	सनिता देवी	40	
1569	सिकिला देवी	32	

1570	सुनिता देवी	55	
1571	मुन्ना देवी	45	
1572	सोना देवी	25	
1573	भुलन राम	57	
1574	सिमा देवी	48	
1575	सिता देवी	27	
1576	राजिन्द्र राउत	68	
1577	उमापती देवी	70	
1578	चनदा देवी	38	
1579	दुरपती देवी	31	
1580	चनारावती देवी	59	
1581	किसनावती देवी	59	
1582	अरती देवी	26	
1583	अंजु देवी	42	
1584	शान्ती देवी	47	
1585	बकुनी देवी	35	
1586	निर्मला देवी	36	
1587	जगतारन देवी	67	
1588	सुगान्दी देवी	42	
1589	सिउदुलारी देवी	41	
1590	सारस्ति देवी	46	
1591	मोती साह	62	
1592	संगिता देवी	43	
1593	लालपरी देवी	35	
1594	मिरा देवी	42	
1595	कलिता देवी	50	
1596	सोसिता देवी	35	
1597	सुनरपती देवी	53	
1598	सोमारी कुमारी माझी	20	
1599	रामवती देवी	35	
1600	सविता देवी	20	
1601	कलाउती देवी	25	

1602	सिमा देवी	45	
1603	ममता देवी	32	
1604	सिउदुलारी देवी	31	
1605	रामजी देवी	33	
1606	मुनी देवी	34	
1607	बबिता देवी	36	
1608	निलम देवी	51	
1609	संगिता देवी	40	
1610	पिंकि देवी	69	
1611	छटिया कुमारी	26	
1612	नावालाल साह	26	
1613	सुरस्ती देवी	42	
1614	भागरथी देवी	41	
1615	सुन्दर सति देवी	38	
1616	चान्दा देवी	40	
1617	प्रतिमा देवी	37	
1618	रमाउती देवी	43	
1619	अनिता देवी	44	
1620	भागरती देवी	44	
1621	पुनिता देवी	45	
1622	निर्मला देवी	35	
1623	नाजमा खातुन	22	
1624	कालमुन खातुन	17	
1625	सालमुन खातुन	19	
1626	रता देवी	30	
1627	विन्दी देवी	32	
1628	सुनिता देवी राम	40	
1629	रेखा देवी	30	
1630	हिरामुनी देवी	50	
1631	रेखा देवी सोनार	40	
1632	श्रिकान्ती देवी	35	
1633	जयपती देवी	40	

1634	सिता देवी	35	
1635	रेखा देवी	21	
1636	पुनम कुमारी राम	19	
1637	सोना किसि देवी	30	
1638	इनरकली देवी	35	
1639	माहापती देवी	50	
1640	नुरनेसा खातुन	35	
1641	नाज्मा खातुन	40	
1642	कुसुमतारा खातुन	36	
1643	प्रमसिला देवी साह	30	
1644	गायत्री देवी साह	30	
1645	अनिता देवी साह	28	
1646	बासमती देवी पटेल	40	
1647	मुन्ना देवी	22	
1648	सुनिता देवी	32	
1649	मुन्ना देवी	30	
1650	सोना देवी	32	
1651	भुलन राम	26	
1652	सिमा देवी	25	
1653	चिन्ता देवी	35	
1654	कोतरी देवी	40	
1655	सुनिता देवी ठाकुर	30	
1656	सुनीत देवी महतो	28	
1657	सरिफन खातुन	25	
1658	जसुला खातुन	34	
1659	लालमुन खातुन	35	
1660	जसोदा देवी	45	
1661	गोदन देवी	50	
1662	भिन्तु देवी	40	
1663	तारादेवी सोनार	40	
1664	तारा देवी कुर्मी	68	
1665	ललिता गिरी	50	

1666	मनिसा देवी	35	
1667	सिथा पती देवी	60	
1668	असा देवी	35	
1669	शोभा देवी	40	
1670	चानामा देवी	68	
1671	तेतरी देवी	68	
1672	अनिता देवी	40	
1673	श्रपती देवी	45	
1674	राम नारायण साह	70	
1675	झलिया देवी	68	
1676	किसोरी देवी	40	
1677	राजमती देवी	46	
1678	पर्मिला देवी	35	
1679	नैसाद देवान	25	
1680	जिरजोधन साह	25	
1681	राम पटेल	22	
1682	दिनेश राम	25	
1683	समसाद देवान	26	
1684	मन्जु	28	
1685	सिव पतिया देवी कानु	39	
1686	रोसनी कुमारी	16	
1687	राजमुनी खातुन	42	
1688	देव सिला खातुन	35	
1689	तेतरी खातुन	55	
1690	नुरजतन नेसा खातुन	45	
1691	उर्मिला देवी	55	
1692	सनकेसा देवी राम	32	
1693	ममिता देवी राम	30	
1694	रेहाना खातुन	55	
1695	राघनी पटेल	15	
1696	भुलन राम	37	
1697	सुनिता देवी	40	

1698	मुन्ना देवी	50	
1699	सोना देवी	30	
1700	भुलन राम	30	
1701	सिमा देवी	40	
1702	क्रिपा देवी	32	
1703	नाजारा खातुन	20	
1704	गिता देवी	66	
1705	साजमा खातुन	28	
1706	कुरनेसा खातुन	40	
1707	पुजा देवी	30	
1708	सिमिन्द्र देवी	35	
1709	मुस्कान देवी	30	
1710	मन्तुरिया देवी	40	
1711	समिना खातुन	35	
1712	रिमा खातुन	28	
1713	फल्नेसा देवी	30	
1714	फातमा खातुन	55	
1715	सारदा देवी राम	35	
1716	रिता देवी	30	
1717	बबिता देवी पटेल	40	
1718	ललिता देवी	51	
1719	निरपती देवी	40	
1720	दिनेस माझी	22	
1721	अम्बेया खातुन	42	
1722	अफ्रिन खातुन	16	
1723	रिना देवी	28	
1724	पल्टी देवी	50	
1725	चिन्ता देवी	52	
1726	सिलादेवी पटेल	40	
1727	किस्नावती देवी	35	
1728	सन्देश खातुन	30	
1729	फुलमती देवी	30	

1730	प्रमपती देवी	40	
1731	उमरावती देवी	45	
1732	विनिता देवी	48	
1733	संगिता देवी	25	
1734	भागमती देवी	40	
1735	तमसिला देवी	55	
1736	अजवुन खातुन	55	
1737	सुगान्धी देवी	50	
1738	सकिला खातुन	45	
1739	जलेखा खातुन	35	
1740	चामपा देवी	55	
1741	मोमिना देवी	50	
1742	लालपरी देवी	35	
1743	अनिता माझी	44	
1744	गोदापरी देवी	56	
1745	पुस्पा देवी	65	
1746	नुरनेसा खातुन	45	
1747	रविना खातुन	45	
1748	जय कुमारी	30	
1749	सुरज राम	40	
1750	चनरक्ली देवी	46	
1751	सावरिया देवी	50	
1752	प्रमिला देवी	42	
1753	रामवती देवी	17	
1754	शोभा देवी	30	
1755	रमिता देवी	28	
1756	देवकुमारी देवी	42	
1757	हरिन्द्र राम	45	
1758	चिन्ता देवी	45	
1759	लहमी देवी	58	
1760	मुनिता देवी	30	
1761	राजन कुमार राम	19	

1762	सिता देवी	20	
1763	चन्द्रणी देवी	20	
1764	सन्धिया देवी	48	
1765	रोसन कुमारी देवी	25	
1766	सरिता देवी	32	
1767	किसोर राम	48	
1768	मञ्जु कुमारी राम	18	
1769	सविता देवी	35	
1770	रिना देवी	32	
1771	जयपती देवी	45	
1772	रञ्जु देवी पटेल	32	
1773	कलिता देवी राम	39	
1774	गीता देवी गिरी	45	
1775	श्री कान्ती देवी	48	
1776	तेतरी देवी	35	
1777	सुसिला देवी	42	
1778	प्रतिमा देवी	45	
1779	सुगान्धी देवी	45	
1780	जगिया राम	50	
1781	तेतरी राम	40	
1782	पुनम राम	21	
1783	सुमित्रा राम	45	
1784	सरिता देवी	35	
1785	सिमा माझी	25	
1786	सुन्दरी माझी	27	
1787	गिता माझी	45	
1788	रेखा माझी	22	
1789	रूपा माझी	24	
1790	निलम देवी	52	
1791	वेचनी माझी	30	
1792	गिता माझी	39	
1793	सुनिता देवी	35	

1794	प्रतिमा माझी	18	
1795	फुलगेनी माझी	21	
1796	सिमा देवी	28	
1797	कमिना देवी	22	
1798	सुनीता देवी	26	
1799	रमिता माझी	35	
1800	मन्दिप राम	30	
1801	प्रभु राम	25	
1802	पार्वति राम	50	
1803	रिन्ता राम	25	
1804	सिमा राम	35	
1805	कलावती	42	
1806	दिपाली देवी	26	
1807	सर्विना खातुन	56	
1808	रिता देवी	30	
1809	सुरसती देवी	56	
1810	सुगान्धी देवी	40	
1811	सोबिना खातुन	25	
1812	असमा खातुन	35	
1813	सुगनतारा खातुन	40	
1814	सालमा खातुन	26	
1815	सकिना खातुन	50	
1816	सारदा देवी	18	
1817	हजरा खातुन	37	
1818	सलिना खातुन	28	
1819	रमिता देवी	29	
1820	गेना देवी	56	
1821	पुनम कुमारी	18	
1822	सिता कुमारी	20	
1823	जयदेवी	35	
1824	सकिला खातुन	30	
1825	सुनैना देवी	28	

1826	सारदा देवी	32	
1827	ममिता कुमारी	18	
1828	लक्ष्मी कुमारी	22	
1829	सरिता कुमारी	20	
1830	इन्दु देवी	28	
1831	अनिता देवी	41	
1832	दिनेस राम	36	
1833	मानति देवी	34	
1834	कविता देवी	32	
1835	लक्ष्मी देवी	26	
1836	मानती देवी	34	
1837	संगिता देवी	40	
1838	मंजु देवी	45	
1839	रिता देवी	40	
1840	रिद्धि कुमारी	15	
1841	कोभिला देवी	50	
1842	सकिना खातुन	58	
1843	सालमा नेसा	30	
1844	सुदामा देवी	50	
1845	साजाहान खातुन	42	
1846	रिडकु देवी	26	
1847	रूपनेसा खातुन	40	
1848	सोव्यादा खातुन	25	
1849	श्रमती देवी	45	
1850	सुनिता देवी	42	
1851	बबिता देवी	40	
1852	श्रीपती देवी	49	
1853	रमावती देवी	38	
1854	सुरसती देवी	30	
1855	ममिता देवी	32	
1856	लक्ष्मी देवी	25	
1857	जिउती देवी	50	

1858	उमरावती देवी	40	
1859	नाजरा खातुन	45	
1860	रमिता देवी	23	
1861	प्रतिमा देवी	32	
1862	सकिला देवी	16	
1863	सोना देवी	38	
1864	बबिता देवी	40	
1865	सोभा देवी	38	
1866	गिता देवी	50	
1867	सान्ती देवी	55	
1868	रामपती देवी	40	
1869	रिता देवी	45	
1870	फुलमती देवी	58	
1871	निरमाला देवी	25	
1872	परमशिला देवी	32	
1873	श्रपती देवी	40	
1874	लालासा देवी	55	
1875	चैनवा देवी	53	
1876	सुमित पटेल	15	
1877	पुनम देवी	57	
1878	रिता देवी साह	45	
1879	अनिता देवी	23	
1880	निसा देवी	26	
1881	निकिता देवी	24	
1882	रमिता देवी	22	
1883	सलिना देवी	38	
1884	सञ्जु देवी	40	
1885	मोन्हेपती देवी	47	
1886	नैना देवी	40	
1887	तारा देवी	40	
1888	रिता देवी पटेल	40	
1889	सुनीती देवी	50	

1890	निरमाला देवी	50	
1891	प्रतिमा देवी	29	
1892	जगमती देवी	35	
1893	रूखमती देवी	26	
1894	कुलमती देवी	50	
1895	अरती देवी	25	
1896	अनुस्का पटेल	15	
1897	मुलकात पटेल	15	
1898	नेहा पटेल	15	
1899	पिन्की पटेल	35	
1900	प्रतिमा देवी	40	
1901	माया देवी	60	
1902	कमल देवी	50	
1903	सुगन्धी देवी	60	
1904	मनतर देवी	40	
1905	रीता देवी	40	
1906	रिनादेवी कुर्मी	50	
1907	सिता देवी	54	
1908	प्रमसिला देवी	50	
1909	सिला देवी	55	
1910	साम देवी	40	
1911	लक्ष्मि देवी	58	
1912	सुगिया देवी	47	
1913	सोना देवी	42	
1914	सोभा देवी	42	
1915	गिन्ता देवी	30	
1916	सुनिता देवी	40	
1917	पिन्कि देवी	18	
1918	किस्मती देवी	58	
1919	रिमा देवी	24	
1920	पिन्की देवी	35	
1921	सुसिला देवी	45	

1922	सविता देवी राम	35	
1923	रामदुलारी देवी	53	
1924	तुलसा देवी	50	
1925	लक्ष्मिना देवी राम	38	
1926	गायत्री देवी राम	22	
1927	भदिया देवी माझी	52	
1928	चामपा देवी राम	45	
1929	परमशिला देवी राम	50	
1930	सारदा देवी	58	
1931	लक्ष्मिना देवी	59	
1932	उमादेवी	32	
1933	राधिका देवी	40	
1934	अमिसा देवी	20	
1935	मञ्जु देवी	55	
1936	गुडिया देवी	41	
1937	नैना देवी	45	
1938	सुगान्धी देवी	50	
1939	उसा देवी	30	
1940	रिमा देवी	45	
1941	जरिना देवी	40	
1942	सोहाना देवी	25	
1943	सुरेन्दर सहनी	33	
1944	सिला देवी	50	
1945	गोदन देवी	55	
1946	नुरञ्जन तर्मसा खातुन	25	
1947	समिता पटेल	22	
1948	पुजा देवी	23	
1949	कविता साह	20	
1950	सार्दा देवी	20	
1951	जलमिया देवी	38	
1952	लक्षिता देवी	25	
1953	सिस्मती देवी	25	

1954	प्रमिता देवी	30	
1955	सादो देवी	43	
1956	सुमित्रा देवी	50	
1957	मनरिता देवी	40	
1958	मैना देवी	25	
1959	सिया देवी	55	
1960	लदन माझी	43	
1961	गिता देवी	30	
1962	फुलकुमारी देवी	50	
1963	कृष्णा पटेल	21	
1964	सरिता देवी	53	
1965	उर्मिला देवी	46	
1966	सुनिता देवी	28	
1967	रविना देवी	22	
1968	पुजा देवी साह	22	
1969	पुनम देवी	34	
1970	सुजा देवी	22	
1971	अमसिला देवी	25	
1972	कोशीला देवी	30	
1973	कोशीला देवी	50	
1974	अइसा देवानी	50	
1975	रामायन राउत कुर्मी	59	
1976	लगन राउत कुर्मी	59	
1977	रघुपती बढाइ	59	
1978	सुनिता देवी	58	
1979	लिलमा देवी	35	
1980	अमिसा खातुन	49	
1981	सरापल देवी	23	
1982	बबिता देवी	33	
1983	मान्ती देवी	42	
1984	रविना देवी	33	
1985	संगिता देवी	35	

1986	अनिता ठाकुर	34	
1987	अन्जली देवी	22	
1988	ज्योती देवी	23	
1989	तेतरी देवी	50	
1990	गमिरा पटेल	55	
1991	पृयाडका देवी	26	
1992	राम्भा देवी महतो	30	
1993	अरती देवी	27	
1994	इन्दु देवी	40	
1995	रोसन तारा खातुन	26	
1996	फुलतारा खातुन	29	
1997	समदेदुन खातुन	22	
1998	सिराज देवान	27	
1999	सयनुन देवान	59	
2000	सर्विना खातुन	36	
2001	बबिना कुमारी	37	
2002	पारभावती देवी	42	
2003	सिता देवी	19	
2004	बिन्दु देवी	35	
2005	सोभा देवी	22	
2006	अम्रिता देवी	23	
2007	पाखती देवी	50	
2008	संगिता देवी	55	
2009	रमिला देवी	26	
2010	गोधनी देवी	30	
2011	चिन्टा देवी	27	
2012	सोसिता देवी	40	
2013	संडकेसी देवी	26	
2014	लालमुनी देवी	29	
2015	मनिसा देवी	22	
2016	इनारकली देवी	27	
2017	राजनी देवी	59	

2018	ललिता देवी	36	
2019	पुनम देवी	37	
2020	सुनिता देवी	42	
2021	जयपती देवी	35	
2022	गिरिपती देवी	40	
2023	समिता देवी	26	
2024	पुनम देवी	29	
2025	सुनिता देवी	22	
2026	जयपती देवी	27	
2027	मञ्जु देवी	59	
2028	मन्त्री देवी	36	
2029	रिता देवी	32	
2030	मिना देवी	34	
2031	राधी देवी	40	
2032	प्रभावती देवी	43	
2033	सुरसती देवी	55	
2034	राजपती देवी	45	
2035	उनराउती देवी	45	
2036	लालपरी देवी	50	
2037	उर्माला देवी	35	
2038	कुन्ती देवी	40	
2039	चान्दा देवी	25	
2040	बबिता देवी	35	
2041	राधिका देवी	28	
2042	जलपती देवी	55	
2043	संगिता देवी	35	
2044	छटि देवी	32	
2045	चिन्टा देवी	30	
2046	रामकुमारी देवी	55	
2047	राम्भादेवी	48	
2048	नन्दरानी देवी	43	
2049	सहवुन खातुन	25	

2050	रूपनारायण राम	58	
2051	शान्ती देवी	42	
2052	फुलतारा देवी	45	
2053	अरचना देवी	30	
2054	कामिला खातुन	29	
2055	राम्भा देवी	35	
2056	कान्ती देवी	40	
2057	सिता देवी	38	
2058	सुनिता देवी	36	
2059	सन्दिद्या देवी	40	
2060	अरचना देवी	30	
2061	सैका खातुन	36	
2062	ललिता देवी	30	
2063	पुनिता देवी	38	
2064	किसुन राय कुर्मी	60	
2065	बिन्दु देवी	36	
2066	कलावती देवी	55	
2067	सुन्ती देवी	50	
2068	नैना देवी	55	
2069	पुनिता देवी	27	
2070	मामता देवी	30	
2071	सोभा देवी	23	
2072	चानज्योति देवी	40	
2073	रमिता देवी	35	
2074	कामनसदिन मिया	48	
2075	परिता देवी	45	
2076	अनिता देवी	43	
2077	रविता देवी	36	
2078	रिता देवी साह	35	
2079	रम्भा देवी	38	
2080	ज्योती देवी	55	
2081	चाँचली देवी	30	

2082	अनिता देवी ठाकुर	28	
2083	अनिता देवी ठाकुर	41	
2084	सरस्वती देवी	34	
2085	संगिता देवी	37	
2086	रविता देवी	36	
2087	प्रतिमा देवी	35	
2088	लालमती देवी	50	
2089	सुगान्धी देवी	41	
2090	अनिता देवी	40	
2091	राजमती देवी	24	
2092	प्रभाशिला देवी	35	
2093	प्रभावती देवी	56	
2094	सुरसिला देवी	57	
2095	प्रतिमा देवी	40	
2096	सुनिता देवस्	42	
2097	शिला देवी	45	
2098	उमा देवी	40	
2099	रविन्द्र देवी	39	
2100	किरण देवी	33	
2101	रामपती देवी	60	
2102	नववा देवी	50	
2103	रिता देवी	40	
2104	शिव देवी	43	
2105	गायत्री देवी राम	40	
2106	देव सिला देवी	26	
2107	अनुकुमारी	18	
2108	रविना देवी	28	
2109	रूबी देवी	31	
2110	रविता देवी	30	
2111	कुन्ती देवी	40	
2112	रवीता देवी पटेल	35	
2113	लालसा देवी पटेल	50	

2114	कलावती देवी	42	
2115	गीता देवी	30	
2116	सारदा देवी	53	
2117	सरोजा देवी	35	
2118	गोदन देवी	58	
2119	सीता देवी	40	
2120	लिल्म देवी	35	
2121	दुखनी देवी	55	
2122	चाम्पा देवी	55	
2123	हसिना खातुन	37	
2124	नसिना खातुन	27	
2125	सविका खातुन	22	
2126	जमुला खातुन	55	
2127	सहिमा खातुन	46	
2128	सुनिता देवी	45	
2129	जयपती देवी	58	
2130	चान्द्रा देवी	45	
2131	सुमात्रा देवी	50	
2132	फुलमाली देवी	50	
2133	शारदा देवी	25	
2134	संगिता देवी	20	
2135	सविर देवान	59	
2136	राधा देवी	37	
2137	तबिजन खातुन	55	
2138	उर्मिला देवी	40	
2139	बबिता देवी	35	
2140	संगिता देवी	28	
2141	मानकुमारी देवी	55	
2142	श्रीपती देवी	54	
2143	कोसर इसाखातुन	45	
2144	काजल देवी	24	
2145	यसोदा देवी	35	

2146	सावित्री देवी	40	
2147	पुजा देवी	28	
2148	गिर्जा देवी	40	
2149	राजकुमारी देवी	45	
2150	उम्मावती देवी	37	
2151	रमिता देवी	35	
2152	धुपकली देवी	50	
2153	मञ्जु पटेल	45	
2154	उमापती पटेल	24	
2155	रोबु पटेल	35	
2156	जयप्रकास पटेल	40	
2157	अनिता देवी राम	35	
2158	लालमुन खातुन	45	
2159	सनिता देवी राम	32	
2160	लालासा देवी	40	
2161	भागिरथी देवी	55	
2162	अजमा खातुन	35	
2163	कमल देवी	51	
2164	कालसा खातुन	37	
2165	अफसना खातुन	30	
2166	साहानाज खातुन	28	
2167	रविना खातुन	30	
2168	हसिना खातुन	30	
2169	सफरोज देवान	20	
2170	जरिना खातुन	32	
2171	रविना खातुन	34	
2172	कबिना खातुन	27	
2173	रूबशाना खातुन	28	
2174	सहिना खातुन	27	
2175	फुलमती देवी	35	
2176	रविना खातुन	30	
वडा न. ५			

2177	मिना देवी	४०	
2178	हिरमति देवी	६०	
2179	चम्पा देवी	५५	
2180	कान्ति देवी	६२	
2181	माया देवी	६०	
2182	रामप्री देवी	५३	
2183	शान्ति देवी	५९	
2184	लिला देवी	५५	
2185	आशा देवी	५५	
2186	लक्ष्मी देवी	४२	
2187	सुनिता देवी	४५	
2188	सन्ध्या देवी	४२	
2189	निभा देवी	३९	
2190	प्रभौती देवी	५९	
2191	कौसल्या देवी	५९	
2192	सृपति देवी	४६	
2193	जिउती देवी	४०	
2194	रामपति देवी	४८	
2195	लिलौती कुमारी	४८	
2196	सोनी देवी	३०	
2197	संगीता देवी	५८	
2198	कान्ति देवी	५६	
2199	शान्ति देवी	५९	
2200	कृपा देवी	२६	
2201	बिनिता देवी	२८	
2202	लालमती	५९	
2203	अनिता देवी	३५	
2204	संगीता देवी	२९	

2205	अनिता देवी	३५	
2206	सुनिता देवी	४८	
2207	संतोसी	४२	
2208	चनारा ज्योति	५५	
2209	सविता देवी	४१	
2210	संगीता देवी	३३	
2211	संजु देवी	४२	
2212	धनमती देवी	४३	
2213	सरिता देवी	४८	
2214	कुसुम देवी	५८	
2215	पुजा	२७	
2216	सन्तोस देवी	२९	
2217	सितावा देवी	५८	
2218	संतोसी देवी	४५	
2219	राजेश दास	३५	
2220	रामजनम दास	६०	
2221	सरिता देवी	४८	
2222	सुनिता देवी	३२	
2223	मंजु देवी	२४५	
2224	मंजु देवी	२४५	
2225	मान्ती देवी	३५	
2226	सुगान्धि देवी	४२	
2227	राजकुमारी देवी	४०	
2228	सरिता देवी	२३	
2229	रमन्ति यादव	४०	
2230	इनार्मतिया यादव	५५	
2231	सविता देवी यादव	४१	
2232	रिना देवी यादव	३०	

2233	संगीता यादव	३७	
2234	त्राउतो देवी कुर्मी	४७	
2235	लक्ष्मी देवी	५८	
2236	किसमतिया देवी	४३	
2237	हिरा देवी	५७	
2238	सोभा देवी	३५	
2239	किरण देवी	४४	
2240	सुनार्कलिया देवी	५४	
2241	बिनोद यादव	२५	
2242	संजु देवी	३७	
2243	प्रभा देवी	४०	
2244	उपेन्द्र पटेल	३६	
2245	रुपा देवी यादव	३०	
2246	ललिता दास	२८	
2247	सोभा देवी	३५	
2248	कलौती देवी	४५	
2249	बगिया देवी	३५	
2250	सुधन दास	३५	
2251	बबिता देवी	३०	
2252	बुधन दास	३७	
2253	मखन दास	३९	
2254	रामबाबु पटेल	५२	
2255	रिता देवी	४५	
2256	मंकलिया देवी	५०	
2257	मनिता देवी	२६	
2258	मोना देवी	३४	
2259	लक्ष्मी देवी	२२	
2260	पुनिता कुमारी	२०	

2261	उर्मिला देवी	२५	
2262	प्रियंका देवी	२०	
2263	राम्भौती देवी	५५	
2264	चाँदनी दास	१६	
2265	सम्भा दास	४६	
2266	लालसा देवी	३५	
2267	जुनिता देवी	५८	
2268	प्रेम पटेल	४४	
2269	उर्मिला देवी	४०	
2270	सुदामा देवी	४१	
2271	हरि शंकर दास	४५	
2272	लालपरी पटेल	३६	
2273	धामेंद्र पटेल	४२	
2274	मन्छी दास	५९	
2275	लालमती देवी	५५	
2276	हरिया देवी	५९	
2277	मुना देवी	४०	
2278	गायत्री देवी	३०	
2279	रम्भा देवी	३७	
2280	रिकु देवी	३३	
2281	पुन्ती देवी	४०	
2282	सृपति देवी	४५	
2283	कुन्ती देवी	४३	
2284	विकास पटेल	३६	
2285	सन्तोस पटेल	४५	
2286	सिमा देवी	३३	
2287	जुनिता देवी	५८	
2288	मुनि पटेल	३६	

2289	नगिना देवी	४०	
2290	राज कुमारी	४५	
2291	रामसती देवी	५०	
2292	बिनिता देवी	४५	
2293	रामकालिया देवी	५३	
2294	माधव पटेल	३५	
2295	गीता देवी	३६	
2296	मामा देवी	३७	
2297	संजय पटेल	३६	
2298	अनिल पटेल	३७	
2299	दुर्गा पटेल	४०	
2300	निर देवी	३२	
2301	काजल	३०	
2302	रागिनी दास	३५	
2303	ममिता यादव	३२	
2304	रूखमुनी यादव	३२	
2305	शंखर ठाकुर	५६	
2306	त्रिभी ठाकुर	२८	
2307	अध्या देवी	५३	
2308	सविता देवी	३५	
2309	बल्मति देवी	३५	
2310	प्रभ देवी	३६	
2311	सरिता देवी	३७	
2312	फूलकुमारी देवी	३८	
2313	राजपति देवी	४०	
2314	सोशिला देवी	३०	
2315	मनोहर देवी	३५	
2316	चन्दा देवी	३६	

2317	उर्मिला देवी	३७	
2318	रूपन देवी	३६	
2319	मुनि देवी	३५	
2320	पार्वती देवी	३७	
2321	अनिता देवी	४०	
2322	ममता देवी	३८	
2323	रूपन देवी	३५	
2324	पूजा देवी	३६	
2325	मोहपति देवी	४५	
2326	सित देवी	३५	
2327	उमपति देवी	४०	
2328	सोनाम देवी	३५	
2329	बिना देवी	३६	
2330	अम्भा देवी	३८	
2331	रिमा देवी ततावा	३५	
2332	ममता देवी	३२	
2333	सरस्वती देवी	४९	
2334	सृकन्ति देवी	४१	
2335	किस्मतिया देवी	४८	
2336	भारती देवी पटेल	३२	
2337	प्रियंका देवी पटेल	३५	
2338	उषादेवी	६३	
2339	संगीता देवी यादव	३६	
2340	फुलझारिया देवी	३७	
2341	प्रतिमा देवी	३६	
2342	सिता देवी	३८	
2343	नन्दा देवी	४१	
2344	शार्मा देवी	४०	

2345	मिन्ता देवी	३९	
2346	मंगल देवी	४२	
2347	अन्जली देवी	३४	
2348	गीता देवी	३९	
2349	बिन्दु देवी	३८	
2350	सरिता देवी	४१	
2351	संगीता देवी	३७	
2352	सिला देवी	३२	
2353	हिरमति देवी	४५	
2354	माया देवी	४९	
2355	जयमती देवी	४८	
2356	रमिता देवी	५०	
2357	रुक्मिणी देवी	३५	
2358	सुजिता	५०	
2359	अन्तिमा देवी	३९	
2360	बिनोद पटेल	४२	
2361	मनाभौती देवी	३०	
2362	उर्मिला देवी	४५	
2363	कलाऔती देवी	४५	
2364	माया देवी	५०	
2365	धौरी देवी	४५	
2366	कलौती देवी	५९	
2367	सिंगारी देवी	५९	
2368	गयान्ति देवी	५५	
2369	पन्ना देवी	५५	
2370	सितादेवी	५२	
2371	सितादेवी	५२	
2372	राजमती देवी	५०	

2373	सुसिला देवी	४५	
2374	राजपति देवी	४३	
2375	झौरी देवी	४९	
2376	मुनि देवी	५०	
2377	सिया पति देवी	४५	
2378	राजमती देवी	५०	
2379	धरमाउती देवी	५५	
2380	सुसिला देवी	४९	
2381	सरस्वती देवी	४२	
2382	लालची देवी	५०	
2383	कैलसिया देवी	४०	
2384	नीतु देवी	३५	

अनुसुची २: गाउँपालिकामा रहेका ६० वर्ष माथिका निरक्षर व्यक्तिको विवरण

वडा नं. १				
१	जलेस्वर राजभर	१	गौणहरी	६२
२	राजकुमार सहनी	१	गौणहरी	६५
३	साम नारायण सा	१	गौणहरी	७०
४	गणेश शाह	१	गौणहरी	६५
५	सोनालाल शाह	१	गौणहरी	७२
६	बिनोदलाल साहानी	१	गौणहरी	६२
७	गेतीलाल राजभर	१	गौणहरी	७५
८	नगिना सहनी	१	गौणहरी	६५
९	अमरिका सहनी	१	गौणहरी	६७
१०	भिखारी सहनी	१	गौणहरी	६५
११	विहारी शाह कानु	१	गौणहरी	६५
१२	रामेश्वर रावभर	१	गौणहरी	७०
१३	भुवाली सहनी	१	गौणहरी	६५
१४	रमेश शाह कानु	१	गौणहरी	६५

१५	भगेटीलाल साह	१	गौणहरी	७५
१६	जाढोलाल सहनी	१	गौणहरी	६५
१७	मुनीदेवी सहनी	१	गौणहरी	६२
१८	जाढोलाल शाह	१	गौणहरी	६५
१९	लक्ष्मिमा देवी दुसाद	१	बुनियाद	६१
२०	सजित कुसहवा	१	रहरियाडिल	७५
२१	चोकट महतो	१	बुनीयाद	७६
२२	सोनीया देवी	१	बुनीयाद	७०
२३	इन्द्रावती देवी झा	१	बुनीयाद	७९
२४	बनिया देवी	१	बुनीयाद	६१
२५	पानादेवी अहिरोन	१	बुनीयाद	६८
२६	रजिया देवी खातुन	१	बुनीयाद	१००
२७	महोस महतो	१	बुनीयाद	१०४
२८	साधदेवी राम	१	बुनीयाद	७०
२९	प्रशाद महतो	१	बुनीयाद	६८
३०	सरजी देवी धानुक	१	बुनीयाद	६१
३१	कोसिला देवी	१	कटिटोल	७१
३२	राम लखन महतो	१	कटिटोल	७५
३३	सुकनी देवी	१	बलुवा	७५
वडा न. २				
३४	चिनिया देवी अहिरी	२	रामपुर टोकनी	६१
३५	राम असिस यादव	२	रामपुर टोकनी	७३
३६	महेश्वर प्रसाद यादव	२	रामपुर टोकनी	६१
३७	सोना देवी मरिन	२	रामपुर टोकनी	७२
३८	साउदामा देवी अहिर	२	रामपुर टोकनी	९३
३९	वरमदेव चौरसिया	२	रामपुर टोकनी	६५
४०	किसमति देवी	२	रामपुर टोकनी	६१
४१	शंकर रायभर	२	रामपुर टोकनी	६२
४२	अनिता देवी मरिन	२	रामपुर टोकनी	६१
४३	फुलझरी देवी	२	रामपुर टोकनी	७५
४४	जोगिन्द्र रायभर	२	रामपुर टोकनी	६७
४५	श्री रामजोध रायभर	२	रामपुर टोकनी	७२

४६	तेतरी देवी	२	रामपुर टोकनी	७१
४७	सिमरिती देवी	२	रामपुर टोकनी	६५
४८	भागमती देवी	२	रामपुर टोकनी	६२
४९	चुकमान	२	रामपुर टोकनी	७२
५०	नन्दलाल राय	२	रामपुर टोकनी	७३
५१	कन्ति देवी ठाकुर	२	मुसहरी	६५
५२	रिता देवी ठाकुर	२	मुसहरी	६२
५३	पनमाविकाय देवी	२	मुसहरी	७५
५४	सरस्वतिदेवी खल्वट	२	मुसहरी	७०
५५	फेकनी देवी शाहा	२	मुसहरी	७८
५६	जय कुमारी शाह	२	मुसहरी	६५
५७	जोगि राय मर	२	रामपुर	६८
५८	ठगिया मरिन	२	रामपुर	७६
५९	कलउती देवी	२	रामपुर	७२
६०	सावाहिर राम	२	रामपुर	६६
६१	गोदमी देवी	२	मुसहरी	८०
६२	चोकट ठाकुर	२	मुसहरी	६२
६३	बुलसी देवी	२	मुसहरी	७०
६४	मदन महतो	२	मुसहरी	७२
६५	मुरती देवी	२	मुसहरी	६२
६६	बुनुवाइ देवी	२	मुसहरी	७०
६७	राजमति देवी	२	मुसहरी	७३
६८	फुलगेनीया खातुन	२	रामपुर	८४
६९	राजपती रायभर	२	रामपुर	६८
७०	खेदीया देवी राम	२	रामपुर	७०
७१	राधिका देवी	२	रामपुर	६८
७२	सुगिया शाह	२	मुसहरी	७२
७३	हिरालाल साह	२	मुसहरी	७५
७४	सिरीपतिया देवी साह	२	मुसहरी	७४
७५	कैलाश मुखिया	२	मुसहरी	७५
७६	जगिया देवी साह	२	मुसहरी	६४
७७	चम्पादेवी कानु	२	मुसहरी	७८

७८	लक्ष्मण महतो	२	मुसहरी	७०
७९	कुन्ती देवी महतो	२	मुसहरी	६३
८०	झगरू सहनी	२	मुसहरी	७५
८१	राधिका देवी सहनी	२	मुसहरी	७०
८२	बोधी महतो	२	रामपुर	८३
८३	बबुनी देवी	२	रामपुर	७८
८४	पासन्ति देवी साह कानु	२	मुसहरी	८२
८५	कैलास महतो	२	मुसहरी	६५
८६	रविन्द्र महतो	२	मुसहरी	६५
८७	पानालाल महतो	२	मुसहरी	७०
८८	पासपति देवी महतो	२	मुसहरी	६५
८९	सोनालाल साह	२	मुसहरी	८०
९०	रजकलिया देवी साह	२	मुसहरी	७६
९१	जोनिया देवि साह	२	मुसहरी	८५
९२	शार्मा साह	२	मुसहरी	६५
९३	कन्चन देवी	२	मुसहरी	६५
९४	सायरा देवी कानु	२	मुसहरी	७७
९५	लाल मुनी देवी	२	मुसहरी	६५
९६	फुला देवी	२	मुसहरी	६७
९७	हिरामुनी देवी	२	मुसहरी	७०
९८	चनरकलिया देवी	२	मुसहरी	७५
९९	सुकानी देवी	२	मुसहरी	७५
१००	रामरतिया धाड़फाइन	२	मुसहरी	८०
१०१	गैना देवी	२	मुसहरी	६२
१०२	मदनी देवी साह	२	मुसहरी	७६
१०३	कावला देवी कासईन	२	मुसहरी	७२
१०४	गुजरी देवी कासईन	२	मुसहरी	७०
१०५	देवकुमारी देवी	२	मुसहरी	७०
१०६	तारा देवी	२	मुसहरी	७५
१०७	सिवालक महतो	२	मुसहरी	८५
१०८	सविता देवी खुलवट	२	मुसहरी	७५
१०९	पार्वती देवी	२	मुसहरी	६३

११०	रम्भादेवी कानु	२	मुसहरी	६२
१११	लक्ष्मणिया देवी	२	मुसहरी	६२
११२	भुटनी देवी	२	मुसहरी	७०
११३	चन्चली देवी	२	मुसहरी	६७
११४	नथुनी साह तेली	२	मुसहरी	७४
११५	झकर महतो खुलवट	२	मुसहरी	७२
वडा न. ३				
११६	राम प्रसाद साहसोनार	३	लीपनी मल	६५
११७	कारी साह	३	लीपनी मल	७५
११८	फुलमती देवी	३	लीपनी मल	७०
११९	राम असर साह सोनर	३	लीपनी मल	६३
१२०	गाइगी देवी	३	लीपनी मल	६२
१२१	लाल मुनी यादव	३	लीपनी मल	६५
१२२	कालाउती देवी	३	लीपनी मल	६५
१२३	अदल मिया	३	लीपनी मल	७५
१२४	जगदास यादव	३	लीपनी मल	७०
१२५	चामपा यादव	३	लीपनी मल	७२
१२६	गगिया देवी	३	लीपनी मल	६८
१२७	ललिता देवी आलम	३	लीपनी मल	७०
१२८	उमेस राम	३	लीपनी मल	७५
१२९	पासमती देवी	३	लीपनी मल	६५
१३०	बाडु मिया	३	लीपनी मल	७२
१३१	नवितम खातुन	३	लीपनी मल	६८
१३२	जियन खातुन	३	लीपनी मल	७५
१३३	कोवादर नसा	३	लीपनी मल	६५
१३४	रब्या खातुन	३	लीपनी मल	६५
१३५	हुसर बानी खातुन	३	लीपनी मल	६९
१३६	बाडु मिया	३	लीपनी मल	७१
१३७	नजलियन खातुन	३	लीपनी मल	६८
१३८	फाल्मा खातुन	३	लीपनी मल	७१
१३९	लतिफन खातुन	३	लीपनी मल	६५
१४०	अलि कुरवान मिया	३	लीपनी मल	८४

१४१	खतिना खातुन	३	लीपनी मल	७५
१४२	सहबदिन मिया	३	लीपनी मल	७१
१४३	सुलवती खातुन	३	लीपनी मल	७२
१४४	लतिफन खातुन	३	लीपनी मल	६५
१४५	सारा खातुन	३	लीपनी मल	७१
१४६	जमिर मिया	३	लीपनी मल	६९
१४७	अजिमा मिया	३	लीपनी मल	६५
१४८	सफिना खान	३	लीपनी मल	६२
१४९	रक्सलपाणी खातुन	३	लीपनी मल	७१
१५०	जैवुन खातुन	३	लीपनी मल	६५
१५१	पडालिया धोवीनी	३	लीपनी मल	७५
१५२	रबुनेसा खातुन	३	लीपनी मल	६९
१५३	करैसा खातुन	३	लीपनी मल	७६
१५४	सायरा खातुन	३	लीपनी मल	६३
१५५	अमिर मिया	३	लीपनी मल	९०
१५६	चानमती खातुन	३	लीपनी मल	८०
१५७	नेगमा खातुन	३	लीपनी मल	६३
१५८	अनसेर मिया	३	लीपनी मल	७२
१५९	छटिया खातुन	३	लीपनी मल	७०
१६०	कुरवान मिया	३	लीपनी मल	६३
१६१	अमवेया खातुन	३	लीपनी मल	६८
१६२	सोरियम खातुन	३	लीपनी मल	७४
१६३	अमना खातुन	३	लीपनी मल	६५
१६४	जमदिन मिया धोवी	३	लीपनी मल	६२
१६५	हबियन खातुन	३	लीपनी मल	६६
१६६	नसिवा मिया	३	लीपनी मल	६८
१६७	रवया खातुन	३	लीपनी मल	६२
१६८	नैफन खातुन	३	लीपनी मल	८४
बडा न. ४				
१६९	लादो लाल साह	४	चैनपुर	६२
१७०	लालमती देवी	४	चैनपुर	७५
१७१	लालसा देवी	४	चैनपुर	६२

१७२	डोरेन्द्र महतो	४	चैनपुर	६८
१७३	रसिजन खातुन	४	चैनपुर	६७
१७४	अइसा खातुन	४	चैनपुर	६५
१७५	रामसती चमिन	४	चैनपुर	६५
१७६	विनारी राम	४	चैनपुर	७०
१७७	दुखनी देवी	४	चैनपुर	६५
१७८	सविता देवी	४	चैनपुर	८०
१७९	राजपती देवी	४	चैनपुर	६९
१८०	मोटर राम	४	चैनपुर	६५
१८१	चमर कली देवी	४	चैनपुर	६४
१८२	पना लाल राम	४	चैनपुर	६६
१८३	मालती देवी	४	चैनपुर	६६
१८४	राम प्र साह	४	चैनपुर	६२
१८५	हरासाय साह	४	चैनपुर	६५
१८६	किसोर राउत कुर्मी	४	चैनपुर	७९
१८७	चन्द्रमा देवी	४	चैनपुर	७२
१८८	सरस्वती देवी	४	चैनपुर	६२
१८९	सुरसती देवी	४	चैनपुर	७०
१९०	माधव राम	४	चैनपुर	६३
१९१	सिता देवी	४	चैनपुर	६४
वडा नं ५				
१९२	कोपिन साह कानु	५	नौतन	६८
१९३	रवि साह	५	नौतन	७०
१९४	डोमा साह कानु	५	नौतन	७०
१९५	राजपती देवी	५	नौतन	७०
१९६	देवनारायण महतो	५	नौतन	७०
१९७	माया देवी	५	नौतन	७०
१९८	रूपनारनयण यादव	५	बहुअरी	८३
१९९	अमिका यादव	५	बहुअरी	७७
२००	गिरजा देवी	५	बहुअरी	६५
२०१	गैर राउत	५	बहुअरी	७०
२०२	राजकली देवी	५	बहुअरी	७०

२०३	कउसला देवी	५	बहुअरी	७०
२०४	सुरतिया देवी	५	बहुअरी	६२
२०५	गिरिजा देवी	५	बहुअरी	६९
२०६	सारदा देवी	५	बहुअरी	७०
२०७	सुरेन्द्र दास	५	बहुअरी	६५
२०८	प्रिय दास	५	बहुअरी	६३
२०९	तेतरी देवी चमईन	५	बहुअरी	६५
२१०	चनरनउती देवी	५	बहुअरी	६५
२११	नगिगा देवी	५	बहुअरी	६५
२१२	रूपण साह	५	नैतुन	६५
२१३	मोतिमा साह	५	नैतुन	६५
२१४	कासी साह	५	नैतुन	७०
२१५	गोता साह कानु	५	नैतुन	९२
२१६	सिकराजिया देवी	५	नैतुन	८०
२१७	परमानन्द	५	नैतुन	६५
२१८	कलावती देवी कुर्मी	५	बहुअरी	६७
२१९	उषादेवी	५	बहुअरी	६३

अनुसूची ३ परवानीपुर गाउँपालिका, बारा लाई पूर्णसाक्षर गाउँपालिका घोषणा गर्नका लागि घरधुरी
सर्वेक्षण प्रश्नावली

(Household Survey)

खण्ड क: घरधुरी विवरण

घरधुरी नं.: प्रदेश: मधेश जिल्ला: बारा गाउँपालिका : परवानीपुर

वडा नं.:

टोल/बस्ती: घरमूलीको नाम:

घरमूलीको लिङ्ग: ☐ पुरुष ☐ महिला ☐ अन्य

सम्पर्क नं.

उत्तरदाताको नाम:

परिवारका सदस्य संख्या

० देखी ५ (....)

महिला.....पुरुष.....

६ देखी १५ (....)

महिला.....पुरुष.....

१६ देखी ६० वर्ष सम्म (....)

महिला.....पुरुष.....

६० माथी (....)

महिला.....पुरुष.....

खण्ड ख : परिवारका सदस्यको साक्षरता समन्धि विवरण

नोट १६ वर्ष देखी ६० बर्ष सम्मका सदस्यको मात्र विवरण संकलन गर्ने।

१. तापाईको घरमा नेपाली वा मातृभाषा घर परिवारका सबै पढ्न सक्दछन ?

☐ सक्छन

☐ सक्दैनन्

२. यदि नेपाली वा मातृभाषामा पढ्न नसक्नेछन भने कति जना रहेका छन?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

३. तपाईको घरका सबै सदस्यले नेपाली वा मातृभाषामा लेखिएको मूल्यसूची पढ्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

४. यदि मूल्यसूची पढ्न नसक्ने छन भने कति जनाले पढ्न सक्दैनन् ?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

५. तपाईका घरका सबै सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा ठाउँको नाम पढ्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

६. यदि छनभने कतिजना सदस्यले आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाम, उमेर तथा गाउँ/ठाउँको नाम पढ्न सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

७. के यस सबै घरका सदस्यले मोबाइल र क्यालकुलेटरका अङ्क र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

८. यदि सक्दैनन् भने कति जनाले मोबाइल र क्यालकुलेटरका अङ्क र अक्षर चिनेर प्रयोग गर्न सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

९. के यस घरका सबै सदस्यले ० देखि ९ सम्मका अङ्क लेख्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

१०. यदि सक्दैनन् भने कति जनाले सदस्यले ० देखि ९ सम्मका अङ्क लेख्न सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

११. तपाईंका घरका सबै सदस्यले १ देखि १०० सम्म गन्न (गणना गर्न) सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

१२. यदि सक्दैनन् भने कति जनाले सदस्यले १ देखि १०० सम्म गन्न (गणना गर्न) सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

१३. के तपाईंका घरका सबै सदस्यले लेनदेनको हिसाब राख्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

१४. यदि सक्दैनन् भने कति सदस्यले सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

१५. के तपाईंको घरका सबै सदस्यले सरल चित्र, पोस्टर, साइनबोर्ड र ट्राफिक सङ्केत पढ्न र बुझ्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

१६. यदि सक्दैनन् भने कतिजना सदस्यले सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

१७. के तपाईंका घरका सदस्यले सामुदायमा हुने भेला तथा कार्यक्रममा सहभागि भएर आफ्नो विचार राख्ने गरेका छन् वा राख्न सक्छन् ?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

१८. यदि सक्दैनन् भने कतिजना सदस्यले सक्दैनन्?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

१९. के तपाईंका घरमा रहेका सबै सदस्यले घडी हेरेर समय वताउन सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

२०. यदि सक्दैनन् भने कतिजना सदस्यले सक्दैनन् ?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

२१. तपाईंको घरमा रहेका सबै सदस्यले भित्तेपात्रो हेरी तिथि मिति पढ्न सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

२२. यदि सक्दैनन् भने कतिजना सदस्यले सक्दैनन् ?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

२३. के यस घरका सदस्यले बैंक भौचर भर्न र चेकको प्रयोग गर्ने सक्छन्?

☐ सक्छन्

☐ सक्दैनन्

२४. यदि सक्दैनन् भने कतिजना सदस्यले सक्दैनन् ?

☐ महिला (.....)

☐ पुरुष (.....)

☐ अन्य (.....)

उत्तरदाताको फोटो लिने

विवरण संकलकको नाम.....

[illegible]